

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVĽOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

Evidenčné číslo: 107004/B/2020/36109009459819524

**VÝVOJ PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
PODNIKOVOHOSPODÁRSKA FAKULTA
SO SÍDLOM V KOŠICIACH**

**VÝVOJ PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

Bakalárska práca

Študijný program:	ekonomika a manažment podniku
Študijný odbor:	ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra ekonómie
Vedúci záverečnej práce:	doc. Ing. Michal Stričík, PhD.

Košice 2020

Štefan Bester

Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Štefan Bester
Študijný program: ekonomika a manažment podniku (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Typ záverečnej práce: Bakalárska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Vývoj podnikateľského prostredia v Slovenskej republike

Anotácia: V záverečnej práci skúmame vývoj podnikateľského prostredia v Slovenskej republike. V časti súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí sa zameriavame na vymedzenie základných pojmov a problematiku podnikateľského prostredia. Vo výsledkoch práce analyzujeme podnikateľské prostredie prostredníctvom hodnotiacich indexov a vývoj počtu podnikov na Slovensku. Výsledkom práce je návrh opatrení, ktorých uplatnenie by zlepšilo podnikateľské prostredie na Slovensku.

Vedúci: doc. Ing. Michal Stričík, PhD.
Oponent: Ing. Michaela Bruothová, PhD.
Katedra: KE PHF - Katedra ekonómie PHF, Košice
Vedúci katedry: prof. Ing. Michal Pružinský, CSc.
Dátum zadania: 07.04.2019

Dátum schválenia: 31.05.2019

prof. Ing. Michal Pružinský, CSc.
vedúci katedry

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Podakovanie

Rád by som sa poďakoval môjmu vedúcemu záverečnej práce doc. Ing. Michalovi Stričíkovi, PhD., za užitočné odborné rady a pripomienky, priateľský prístup, trpezlivosť a čas, ktorý mi venoval pri písaní bakalárskej práci.

ABSTRAKT

BESTER, Štefan: Vývoj podnikateľského prostredia v Slovenskej republike – Ekonomická univerzita v Bratislave. Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach; Katedra ekonómie. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Michal Stričík, PhD.. – Košice: PHF EU, 2020, počet strán 57.

Cieľom záverečnej práce je na základe objektívneho pozorovania analyzovať a vyhodnotiť vývoj podnikateľského prostredia na Slovensku a navrhnúť opatrenia ktoré by zlepšili stav podnikateľského prostredia na Slovensku. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 10 grafov, 9 tabuliek a 2 prílohy. Prvá kapitola je venovaná vysvetleniu základných pojmov a to sú podnikanie, podnik, podnikateľ, podnikateľské prostredie, makro a mikro prostredie podniku. Popíšeme indexy hodnotenia kvality podnikateľského prostredia.

V ďalšej časti charakterizujeme hlavný cieľ práce a čiastkové ciele práce.

V tretej kapitole opíšeme objekt skúmania, spôsob a zdroje získavania údajov a popísanie metodológie hodnotenia vybraných indexov.

V štvrtej kapitole sledujeme vývoj hodnotenia vybraných indexov pre Slovensko z dlhodobého hľadiska, získane skóre Slovenska a poradie umiestnenia v zostavovaných rebríčkoch podľa indexu.

Záverečná kapitola sa zaoberá identifikovaním silných a slabých stránok podnikateľského prostredia na Slovensku ktoré vyplynuli zo získaných informácií a navrhne opatrenia ktoré by zlepšili podnikateľské prostredie na Slovensku.

Výsledkom riešenia danej problematiky je návrh opatrení ktoré by zlepšili podnikateľské prostredie na Slovensku.

Kľúčové slová:

Podnikanie, podnik, podnikateľ, malé a stredné podniky, podnikateľské prostredie, vývoj podnikateľského prostredia

ABSTRACT

BESTER, Štefan: Development of business environment in Slovakia – University of Economics in Bratislava. Faculty of Business Economics in Košice; Department of Economics. – Supervisor of the bachelor thesis: doc. Ing. Michal Stričík, PhD. – Košice: PHF EU, 2020, number of pages 57.

The object of my bachelor thesis is based on the objectively observation analyse and evaluate the development of business environment in Slovakia, and suggesting actions, that could lead to improvement of the business environment.

Thesis is divided into 5 Chapters and contains 10 charts, 9 tables and 2 attachments. The first chapter is devoted to defining basic terms: business enterprise, business firm, businessman, bussiness environment, makto and micro environment. We describe the indices of evaluating the quality of the business environment.

The next section describes main and partial targets.

The third chapter describes objects of research, method and sources of data acquisition and describtion methology for evaluating selected indices.

In the fourth chapter, we monitor the development of the evaluation of selected indices for Slovakia from a long-term perspective, obtain the score of Slovakia and the order of placement in the rankings according to the index.

The final chapter deals with the identification of strengths and weaknesses of the business environment in Slovakia, which resulted from the information obtained, and we propose measures that would improve the business environment in Slovakia.

The result of the examination is draft measures that could improvement of the business environmmnet in Slovakia.

Key words:

Business, enterprise, entrepreneur, small and medium enterprises, business environment, development of business environment

OBSAH

Úvod.....	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	11
1.1 Základné pojmy.....	11
1.1.1 Podnikanie	11
1.1.2 Podnik	12
1.1.3 Podnikateľ	14
1.1.4 Podnikateľské prostredie	16
1.1.5 Makroprostredie	17
1.1.6 Mikroprostredie.....	19
1.2 Nástroje merania kvality podnikateľského prostredia	21
1.2.1 Index podnikateľského prostredia (IPP) Podnikateľskej aliancie Slovenska	22
1.2.2 Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI -Global Competitiveness Index)	22
1.2.3 Index vnímania korupcie (CPI – Corruption Perception Index).....	23
1.2.4 Superindex PAS	23
1.2.5 Správa Doing Business.....	24
1.2.6 Index ekonomickej slobody (IEF- Index of Economic Freedom)	25
2 Cieľ práce.....	26
3 Metodika práce a metódy skúmania	27
4 Výsledky práce.....	33
4.1 Index podnikateľského prostredia IPP	33
4.2 Index globálnej konkurencieschopnosti GCI	36
4.3 Index vnímania korupcie CPI.....	38
4.4 Superindex PAS.....	41
4.5 Doing Business.....	42
4.6 Index ekonomickej slobody	45
5 Diskusia	48
Záver	50
Bibliografické zdroje.....	51
Prílohy.....	55

Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Zastúpené indexy v superindexe PAS s priradenými hodnotami	24
Tabuľka 2 Vývoj metodológie hodnotenia indexu GCI	29
Tabuľka 3 Rozdelenie ukazovateľov do skupín	32
Tabuľka 4 Hodnoty indexu IPP od roku 2006 do roku 2019	33
Obrázok 1 Index IPP od roku 2001 do roku 2019, medzikvartálne zmeny v %	34
Obrázok 2 Vývoj indexu IPP od roku 2001 do roku 2019 v referenčných hodnotách	35
Tabuľka 5 Vývoj hodnoty indexu GCI Slovenska od roku 2008 do roku 2019	37
Obrázok 3 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku GCI od roku 2008 do roku 2019	37
Tabuľka 6 Vývoj hodnotenia Slovenska a umiestnenie v rebríčku CPI	39
Obrázok 4 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku CPI od roku 2004 do roku 2019	40
Obrázok 5 Medziročné zmeny umiestnenia Slovenska v rebríčku CPI od roku 2001 do roku 2019	40
Tabuľka 7 Vývoj hodnoty superindexu PAS a pozícia v rebríčku	41
Obrázok 6 Vývoj hodnotenia Slovenska pomocou superindexu PAS od roku 2010 do roku 2019	42
Tabuľka 8 Vývoj hodnoty indexu Ease of doing business a pozícia Slovenska v rebríčku od roku 2008 do roku 2020	43
Obrázok 7 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku Ease of doing business od roku 2008 do roku 2020	44
Obrázok 8 Medziročné zmeny umiestnenia Slovenska v rebríčku Ease of Doing Business od roku 2009 do roku 2020	45
Tabuľka 9 Vývoj hodnoty indexu IEF a pozícia Slovenska v rebríčku od roku 2008 do roku 2020	46
Obrázok 9 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku IEF od roku 2008 do roku 2020	46
Obrázok 10 Vývoj indexu IEF od roku 2008 do roku 2020	47

Úvod

Za základný prvok trhovej ekonomiky je považovaný podnik a jeho činnosť je elementárnym predpokladom rozvoja ekonomiky. Pre podnik je dôležité prostredie v ktorom vykonáva svoju činnosť, to prostredie nazývame podnikateľské prostredie. Podnik plní významne úlohy v hospodárstve a to poskytovaním práce, uspokojovaním potrieb výrobou potrebných statkov alebo poskytovaním služieb, vytváraním HDP, napĺňanie štátnej pokladnice a má svoje postavenie aj v spoločnosti. Úlohou štátu by preto malo byť vylepšovať a skvalitňovať podnikateľské prostredie buď právny systém, činnosť verejných orgánov, infraštruktúru.

Cieľom tejto záverečnej práce je na základe objektívneho pozorovania analyzovať a vyhodnotiť vývoj podnikateľského prostredia na Slovensku a navrhnúť opatrenia ktoré by zlepšili stav podnikateľského prostredia na Slovensku.

V prvej kapitole vysvetlíme základne pojmy a to sú podnikanie, podnik, podnikateľ, podnikateľské prostredie, makro a mikro prostredie podniku. Popíšeme nástroje hodnotenia kvality podnikateľského prostredia a to indexy Index podnikateľského prostredia, Index globálnej konkurencieschopnosti, Index vnímania korupcie, Superindex PAS, Správu Doing Business a Index ekonomickej slobody.

V druhej kapitole popíšeme hlavný cieľ práce a čiastkové ciele práce.

V tretej kapitole opíšeme objekt skúmania, použité pracovné postupy, spôsob a zdroje získavania údajov a popísanie metodológie hodnotenia vybraných indexov.

V štvrtej kapitole sledujeme vývoj hodnotenia vybraných indexov pre Slovensko z dlhodobého hľadiska, získane skóre Slovenska a poradie umiestnenia v zostavovaných rebríčkoch podľa indexu.

V záverečnej piatej kapitole identifikujeme silne a slabé stránky podnikateľského prostredia na Slovensku ktoré vyplynuli zo získaných informácií a navrhujeme opatrenia ktoré by zlepšili podnikateľské prostredie na Slovensku.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V tejto kapitole sa budeme venovať definícii základných pojmov ktoré súvisia s riešenou problematikou a tou je podnikateľské prostredie v Slovenskej republike. Hlavnou skupinou podnikov v našej ekonomike sú najmä malé a stredné podniky. Počet podnikateľských subjektov závisí od kvality podnikateľského prostredia v ktorom podnikajú, preto si uvedieme zložky podnikateľského prostredia a indexy pomocou ktorých sa meria kvalita podnikateľského prostredia.

1.1 Základné pojmy

V súvislosti s analýzou podnikateľského prostredia a jeho kvalitou sú dôležité pojmy ako podnikanie, podnikateľ, podnik, podnikateľské prostredie. Tieto pojmy si definujeme z literatúry od rôznych autorov nakoľko sa definície líšia. V legislatíve Slovenskej republiky tieto pojmy definujú právne normy Obchodný zákonník a Občiansky zákonník. Pre rozsiahlejšiu znalosť problematiky uvádzame aj definície z literatúry od zahraničných autorov.

1.1.1 Podnikanie

Obchodný zákonník pod pojmom podnikanie rozumie „sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu“.¹

V knihe McDaniela a Gitmana píšú, že podnikanie je činnosť organizácie, ktorá sa usiluje o dosiahnutie zisku tým, že produkuje tovary a služby požadované zákazníkmi.²

¹ §2, ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

² McDANIEL, C. – GITMAN, L. 2009. *The Essentials of the Future of Business* 4th ed. Sydney : South-Western, 2009, p. 4.

Medzi najdôležitejšie znaky podnikania patria:

- samostatné konanie hospodárskych subjektov,
- iniciatívnosť,
- ekonomická a právna erudovanosť,
- tvorivý prístup k riešeniu praktických problémov,
- schopnosť improvizácie a používania netradičných riešení,
- ochota preberať a schopnosť reálne zhodnotiť podnikateľské riziko.³

Nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu v roku 1979 T. W. Shultz hovorí, že podnikateľmi sú všetci jednotlivci spoločnosti. Podnikanie chápe ako špecifickú službu ľudského kapitálu na trhu podnikania.⁴

Podnikanie je rozhodovanie o určitej oblasti podnikania (čo vyrábať a aké služby ponúkať), o právnej forme podnikania, rozhodovanie o lokalizácii firmy, jeho štruktúre, rozsah využitia cudzieho kapitálu, o rozčlenení hospodárskeho výsledku, rizika a pod. Cieľom podnikania je zvýšiť objem majetku. Môžeme to dosahovať rozličnými metódami. Najčastejšia je tá, kde sa uspokojujú potreby cudzích ľudí vyrábaním úžitkových tovarov, poprípade poskytnutím rôznych služieb.⁵

1.1.2 Podnik

Pojem podnik Obchodný zákonník v §5 ods. 1 rozumie ako „súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť“.⁶

Základne znaky podniku sú:

- princíp kombinácie výrobných faktorov,

³ MAJTÁN, Š. a kol. 2009. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint dva, 2009, s. 12.

⁴ SCHULTZ, T. W. 1971 *Investment in Human Capital: The Role of Education and of Research*. New York: Free Press, Macmillan & Co., 1971.

⁵ CHODASOVÁ, A.; BUJNOVÁ, D. 2001. *Podnikanie malých a stredných podnikoch*. Bratislava: EKONÓM, 2001, s. 8.

⁶ §5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.

- princíp hospodárnosti,
- princíp finančnej rovnováhy,
- princíp súkromného vlastníctva,
- princíp autonómie,
- princíp ziskovosti⁷

Autori J. Veber a J. Srpova chápu podnik ako subjekt, v ktorom dochádza k premene zdrojov (vstupov) na statky (výstupy).⁸

Wöhe, G. je toho názoru, že podnik je plánovite organizovaná hospodárska jednotka, v ktorej sa zhotovujú a predávajú vecné statky a služby. Táto definícia sa snaží o vymedzenie podniku ako komplexného objektu, ktorý je predmetom skúmania viacerých vedných disciplín.⁹

Gutenberg, E. vysvetľuje podnik ako kombináciu výrobných faktorov, ktorými vlastníci chcú dosiahnuť určité ciele (napr. maximalizácia svojich príjmov).¹⁰

Ekonomicky presnejšia, ktorá dôsledne opisuje náležitosti podniku, je definícia podľa Majtána, v ktorej podnik je právne samostatnou jednotkou ekonomického rozhodovania, zriadenou za účelom podnikania a je základným ekonomickým subjektom trhovej ekonomiky. Za podnik sa považuje každý subjekt, ktorý vykonáva ekonomickú činnosť bez ohľadu na jeho právnu formu. Sem patria hlavne samostatné zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonáva remeselnícke alebo iné činnosti a partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť. Podnikom rozumieme aj miesto, sídlo podniku, v ktorom prebieha výroba, rozhodovanie o úrovni výroby, predajnej cene.¹¹

Podobná definícia ako Majtánova je od Chodasovej a Bujnovej, že podnik môžeme definovať aj na základe jeho znakov, ako ekonomický a právne samostatnú jednotku založenú na účely podnikania. Zatiaľ čo právna subjektivita je charakterizovaná právnymi normami platnými v danej krajine, ekonomická subjektivita súvisí s hlavným cieľom

⁷ MAJTÁN, Š. a kol. 2009 *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint dva, 2009, s. 15.

⁸ VEBER, J. – SRPOVÁ, J. a kol. 2012. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing., 2012, s. 15.

⁹ WÖHE, G. 1995. *Úvod do podnikového hospodářství*. Praha: C. H. Beck, 1995.

¹⁰ GUTENBERG, G. E. 1969 *Grundlagen der Betriebswirtschaftslehre*, Band I. Die Produktion, Berlin, Heidelberg: Springer – Verlag, 1969.

¹¹ MAJTÁN, Š. a kol. 2014 *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint dva, 2014

podnikania, ktorým je dosahovanie zisku. Táto subjektivita sa prejavuje samostatným vystupovaním podniku ako celku a získavaním vstupov na ďalšiu transformačnú činnosť, prevažne predajom vlastných produktov.¹²

Autori M. Kováč, D. Sabadka a Ľ. Kováčová zastávajú názor, že podnik je ekonomický a právne samostatná jednotka existujúca so zámerom podnikat' a ekonomicky sa realizovať. Podnik tvoria hmotné veci, majetkové práva, nehmotné práva a jeho pracovníci. Základnými znakmi podnikov sú transformácia vstupov na výstupy(výrobky a služby) s využitím kombinácie všetkých výrobných faktorov, hospodárnosť podnikateľskej činnosti a finančná rovnováha (dosahovanie zisku a schopnosť plniť finančné záväzky).¹³

M. Sedlák vysvetľuje, že podnik možno charakterizovať aj ako celok, ktorý tvoria najmä tieto štyri podsystémy:

- výrobo-technický,
- sociálny,
- ekonomický,
- právny.¹⁴

1.1.3 Podnikateľ

Podľa Obchodného zákonníka nositeľom a subjektom podnikateľských aktivít je podnikateľ. Definuje ho ako:

- a) osoba zapísaná v obchodnom registri,
- b) osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,
- c) osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov,

¹² CHODASOVÁ, A. – BUJNOVÁ, D. 2008. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. Vyd. 2. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, s. 11.

¹³ KOVÁČ, M. – SABADKA, D. – KOVÁČOVÁ, Ľ. 2003. *Základy malého podnikania*. Košice : TUKE SF, Ústav technológií a manažmentu, Inovačné centrum AV, 2003, s. 7-8

¹⁴ SEDLÁK, M. a kol. 2010 *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 27.

d) fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.¹⁵

Podnikateľom môže byť fyzická osoba ale aj právnická osoba. Tieto 2 pojmy bližšie definuje Občiansky zákonník. Podľa tohto zákona je fyzickou osobou človek (občan), ktorý svojím narodením získava spôsobilosť mať práva a povinnosti. Spôsobilosť mať práva a povinnosti má každé počaté dieťa, ak sa narodí živé a človek túto spôsobilosť stráca až smrťou. Spôsobilosť na právne úkony sa nadobúda dosiahnutím veku 18 rokov.¹⁶

Na zriadenie právnickej osoby je potrebná písomná zmluva alebo zakladacia listina, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak a vznikajú dňom, ku ktorému sú zapísané do obchodného alebo do iného zákonom určeného registra, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje ich vznik inak.¹⁷

Právnickými osobami podľa Občianskeho zákonníka sú:

- a) združenia fyzických alebo právnických osôb,
- b) účelové združenia majetku,
- c) jednotky územnej samosprávy,
- d) iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.¹⁸

Právnickými osobami z uvedeného nie sú len obchodné spoločnosti ale aj napr. nadácie, politické strany, obce a pod.

McDaniel a Gitman pod pojmom podnikateľ opisuje ľudí, ktorí kombinujú vstupy tvorené prírodnými zdrojmi, pracovnou silou a kapitálom, ktoré sa využívajú na produkciu výrobkov a služieb so zámerom dosiahnuť zisk alebo naplniť neziskové ciele, v prípade neziskových organizácií. Sú nositelia rozhodnutí, ktoré určujú smer ich firiem.¹⁹

Majtán píše, že podnikateľ je človek, pracovník, ktorý vie čo ľudia potrebujú, vytvára bohatstvo (produkty) pre ostatných, hľadá najlepšie využitie potencionálnych zdrojov a vytvára pracovné príležitosti.²⁰

¹⁵ §2, ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

¹⁶ MAJTÁN, Š. a kol. 2009 *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint dva, 2009, s. 14.

¹⁷ § 19, zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

¹⁸ § 18, ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

¹⁹ McDANIEL, C. – GITMAN, L. 2009. *The Essentials of the Future of Business* 4th ed. Sydney : South-Western, 2009, p.4.

²⁰ MAJTÁN, Š. a kol. 2009 *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava: Sprint dva, 2009, s. 13.

Mráz definuje podnikateľa ako osobu, ktorá uskutočňuje podnikateľské činnosti s možnosťou straty alebo zväčšenia vlastného kapitálu, ďalej osoba, ktorá je schopná badať príležitosť, použiť svoje zdroje a prostriedky na dosiahnutie svojich cieľov, a v neposlednom rade osoba, ktorá investuje svoje prostriedky, zároveň aj úsilie, miesto, čas a preberá zodpovednosť a riziko.²¹

1.1.4 Podnikateľské prostredie

Harrison opisuje, že podnikateľské prostredie obsahuje aktivity zákazníkov a konkurentov, vládu a jej politiku, medzinárodné inštitúcie, technologický pokrok, sociálny a kultúrny kontext a veľa ďalších faktorov. Tieto faktory sa niekedy opisujú ako sily prostredia, pretože práve oni vyvíjajú tlak na podnikateľské subjekty. Taktiež je s nimi podnik v interakcii, nakoľko do určitej miery môže sám ovplyvniť podnikateľské prostredie.²²

Termín podnikateľské prostredie ako také, môžeme všeobecne definovať ako okolie obklopujúce subjekt podnikania, pričom toto okolie takisto ovplyvňuje jeho podnikateľskú aktivitu. Podnikateľské prostredie je samozrejme úzko späté s konkurenčným prostredím. Zahŕňa iné podnikateľské subjekty, riadiace inštitúcie vydávajúce právne normy určujúce pravidlá a podmienky podnikateľskej činnosti, infraštruktúru atď.²³

Nováčková a Milošovičová uvažujú, že význam podnikania v každej trhovej ekonomike spočíva najmä v rozvoji ekonomiky a tvorbe pracovných miest. Pojem podnikateľské prostredie je pojem známy a často používaný aj napriek tomu, že jeho definovanie nie je jednoduché ani jednoznačné, a to najmä vzhľadom na veľký počet subjektov, ktoré sa podieľajú na jeho utváraní. Vo všeobecnosti ale možno konštatovať, že podnikateľské prostredie odzrkadľuje kvalitu hospodárskych podmienok a predpokladov pre ekonomickú činnosť podnikateľov.²⁴

²¹ MRÁZ, J. 2006. *Rodinné a malé podnikanie*. Prievidza: Mráz, 2006, s. 40

²² HARRISON, A. 2010. *Business environment in a global context*. 1 st ed. Oxford, New York : Oxford University Press, 2010, p. 4-5.

²³ STRAŽOVSKÁ, H. – STRAŽOVSKÁ, Ľ. – KROŠLÁKOVÁ, M. – BAŽO, L. 2016. *Malé a stredné podnikanie (zmeny obsahu ekonomických nástrojov)*. Vyd. 1. Bratislava: Vydavateľstvo Sprint dva, 2016.

²⁴ NOVÁČKOVÁ, D. – MILOŠOVIČOVÁ, P., 2011. *Medzinárodné ekonomické právo*. Bratislava: Eurounion, 2011.

Nejde pritom o výlučne ekonomický charakter, nakoľko zahŕňa celú škálu rôznych faktorov. Preto si vyžaduje pozornosť mnohých subjektov verejnej správy, sociálnych partnerov, mimovládnych organizácií, akademickej obce, ale aj medzinárodných organizácií či Európskej únie.²⁵

Juríčková pri vymedzení pojmu podnikateľské prostredie vychádza z definícií ekonomických teoretikov. Jedným z názorov je, že podnikateľským prostredím je všetko, čo obklopuje podnik, t. j. hospodárske, politické, právne, technické, etické, kultúrne a iné podmienky, v ktorých podnikateľský proces prebieha.²⁶

Obdobne podnikateľské prostredie chápe aj Helena Strážovská a kol., ktorí ho charakterizujú ako okolie obklopujúce podnikateľský subjekt a ovplyvňujúce jeho podnikateľskú aktivitu. Ďalej zdôrazňujú jeho úzku spätosť s konkurenčným prostredím, ale aj riadiacimi inštitúciami, ktoré vydávajú právne normy a určujú nimi pravidlá a podmienky podnikateľskej činnosti.²⁷

M. Sedlák rozlišuje okolie podniku na vnútroštátne a medzinárodné okolie podniku, pretože oba súčasne vplyvajú na proces formovania podnikov, ako aj na realizáciu ich podnikateľských aktivít. Väčší význam medzinárodného prostredia sledujeme s rýchlom postupujúcim procesom globalizácie, ktorá znamená užšiu integráciu obyvateľov zemegule.²⁸

Vo všeobecnosti podnikateľské prostredie môžeme rozdeliť na 2 veľké skupiny a to na makroprostredie a mikroprostredie podniku.

1.1.5 Makroprostredie

Pojem označuje vonkajšie prostredie, v ktorom podnik pôsobí. Faktory makroprostredia a jeho vplyv na podnik sú kladné, teda vytvárajú pre podnik nové príležitosti, ale na druhej strane ho môžu aj ohroziť, prinášajú preň hrozby.²⁹

²⁵ MILOŠOVIČOVÁ, P. – NOVÁČKOVÁ, D., 2014. *Uplatňovanie práva EÚ na Slovensku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014.

²⁶ JURÍČKOVÁ, V. a kol. 2006. *Podnikateľské prostredie a firemné stratégie*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2006.

²⁷ STRÁŽOVSKÁ, Ľ. – STRÁŽOVSKÁ, H. – KROŠLÁKOVÁ, M., 2008. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint, 2008

²⁸ SEDLÁK, M. a kol. 2010. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 58

²⁹ KOTLER, P. – ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing*. Praha: Grada Publishing, 2004.

Demografické prostredie sa zaoberá ľuďmi, štúdiom obyvateľstva, a to z hľadiska hustoty, osídlenia, rozmiestnenia, veku, pohlavia, rasy, zamestnania a pod. Sledovanie vývoja demografického prostredia je dôležité preto, lebo sa týka ľudí a trhy tvoria ľudia.

Ekonomické prostredie predstavuje faktory, ktoré ovplyvňujú kúpnu silu spotrebiteľov a ich nákupné zvyky. Jednotlivé národy sa výrazne odlišujú v úrovni a rozložení príjmov. V niektorých krajinách prevláda agrárna ekonomika, ľudia spotrebovávajú produkty, ktoré si sami dorobia, preto tieto krajiny ponúkajú málo trhových príležitostí. Na druhej strane existujú priemyselne vyspelé krajiny, ktoré predstavujú bohaté trhy pre rôzne typy tovarov. Kúpna sila obyvateľov všade závisí od výšky ich skutočných príjmov, cien, výšky úspor, možnosti čerpať úvery, od vývoja inflácie, miery nezamestnanosti. Tieto faktory musí podnik sledovať, hlavne zmeny vo vývoji príjmov a zmeny v štruktúre výdavkov spotrebiteľov.

Prírodné prostredie zahŕňa predovšetkým surovinové zdroje, ktoré tvoria nutné (nevyhnutné) vstupy do výrobných procesov a druhá stránka je zachovávať životné prostredie čisté aj pre ďalšie generácie a to nás núti rozmýšľať a robiť skutky trvale udržateľné.

Vedecko-technické prostredie je to faktor, ovplyvňujúci našu budúcnosť. Mení sa veľmi rýchle. Mnohé z vecí, ktoré sa dnes bežne používajú, pred sto alebo len pred tridsiatimi rokmi neexistovali. Veda a technika vytvorila napr. zázraky – penicilín, transplantáciu orgánov, notebooky, internet, ale aj hrôzy – nukleárne hlavice, chemické zbrane. Nové technológie vytvárajú aj nové trhy a možnosti podnikania.

Politické prostredie rozumieme ako legislatívu, orgány štátnej správy a nátlakové skupiny, ktoré ovplyvňujú prípadne obmedzujú podnikateľské a súkromné aktivity v spoločnosti. Preto aj marketingové rozhodnutia sú výrazne ovplyvnené jeho vývojom. Medzi základné politické trendy, ktoré ovplyvňujú manažérske rozhodovanie patria:

- zmeny v zákonoch v oblasti podnikania,
- posilnenie postavenia kontrolných orgánov,
- rastúci význam verejných záujmových skupín,
- rastúci dôraz na etiku a spoločenskú zodpovednosť.

Sociálne prostredie: je veľmi dôležité a podniky si musia uvedomiť sociálne a kultúrne charakteristiky spoločnosti, pretože môžu ovplyvniť rozhodnutia podniku.

Každý človek totiž vyrastá v určitej spoločnosti, ktorá vytvára jeho základné postoje a hodnoty a prijíma určitý svetový názor, ktorý potom určuje jeho vzťahy s okolím.³⁰ Toto prostredie tvoria inštitúcie a faktory, ktoré podľa Kitu ovplyvňujú základné hodnoty spoločnosti, postoje, záľuby a správanie. Základné charakteristiky kultúrneho prostredia, pôsobiace na marketingové rozhodovanie sú: stálosť kultúrnych hodnôt, zmeny druhotných kultúrnych hodnôt a subkultúry.³¹

1.1.6 Mikroprostredie

Kita a kol. rozdeľujú mikroprostredie na interné – tvorí ho firma a jej organizačná štruktúra a na externé, ktoré vytvára podnikový trh t.j. zákazníci, dodávatelia, marketingoví sprostredkovatelia, konkurenti a verejnosť.³²

Interné mikroprostredie podniku predstavuje vrcholový manažment a jeho jednotlivé oddelenia: finančné, ľudských zdrojov, marketingu, evidencie, nákupu, výroby, výskumu a vývoja. Jednotlivé oddelenia majú svoje pracovné plány, ktoré sú v súlade s poslaním, stratégiou a cieľmi podniku, ktoré určuje vrcholový manažment. Úlohou marketingových pracovníkov je vytvoriť súlad medzi nimi, pretože všetky oddelenia majú vplyv na plány a aktivity marketingu.

Externé mikroprostredie podniku tvoria:

Dodávatelia: patria k nim jednak firmy a jednak jednotlivci, ktorý zásobujú podnik polotovarmi, surovinami, prevádzkovým materiálom, energiou, strojmi, prácou a pod.

Marketingoví sprostredkovatelia: predstavujú zvláštnu kategóriu dodávateľov. Sú to podniky, ktoré pomáhajú pri predaji a distribúcií výrobkov konečným zákazníkom. Patria k nim obchodní sprostredkovatelia (veľko a maloobchodníci), skladovacie a prepravné firmy, agentúry marketingových služieb (agentúry marketingového výskumu, reklamné agentúry, média,...) a finanční sprostredkovatelia (banky, úverové spoločnosti, poisťovne,...)

³⁰ KOTLER, P. – ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing*. Praha: Grada Publishing, 2004,

³¹ KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. Bratislava: IURA EDITION, 2010.

³² KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. Bratislava: IURA EDITION, 2010.

Zákazníci a k nim patria tí, ktorí produkty kupujú: drobní spotrebitelia, organizácie alebo vlády.

Podnik môže podnikat' na týchto typoch trhov:

- trhy spotrebiteľov predstavujú jednotlivci a domácnosti, ktorí kupujú produkty pre vlastnú spotrebu,
- trhy výrobnnej sféry tvoria organizácie, ktoré nakúpené produkty používajú pre vlastný výrobný proces alebo na ďalšie spracovateľské účely,
- trhy sprostredkovateľov – organizácie nakupujúce produkty s cieľom ich opätovného predaja,
- vládne trhy - sú to vládne inštitúcie a nevládne organizácie, ktoré nakupované produkty používajú na poskytovanie verejných služieb,
- medzinárodné trhy ku ktorým patria zahraniční kupujúci a patria k nim ako spotrebitelia a výrobcovia tak aj sprostredkovatelia a vlády.

Konkurenti: za konkurenciu sa považujú všetky subjekty, ktoré na trhu ponúkajú rovnaké, podobné alebo substitučné (nahradzujúce) produkty. Dôležité pre podnik je poznať silné a slabé stránky konkurencie. Ak má byť podnik úspešný, musí ich poznať, ale ešte dôležitejšie je pre podnik poznanie vlastných zákazníkov.³³

Verejnosť: podľa Kotlera predstavuje ľubovoľnú skupinu, ktorá prejavuje skutočný alebo potenciálny záujem alebo vplyv na schopnosť podniku dosiahnuť svoje ciele. Poznáme sedem druhov takýchto skupín:

- finančné inštitúcie,
- média,
- vládne inštitúcie,
- občianske iniciatívy,
- miestna samospráva a občania žijúci v susedstve podniku,
- široká verejnosť a zamestnanci firmy.³⁴

³³ KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. Bratislava: IURA EDITION, 2010.

³⁴ KOTLER, P. – ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing*. Praha: Grada Publishing 2004

1.2 Nástroje merania kvality podnikateľského prostredia

Zvyšovanie kvality podnikateľského prostredia by malo byť v záujme podnikateľov, ale aj v záujme štátu, ako aj samotného obyvateľstva. Kvalita podnikateľského prostredia úzko ovplyvňuje existenciu podnikov. Z hľadiska štátu kvalita podnikateľského prostredia pôsobí na ekonomiku a hospodársky rast štátu a tým pádom ovplyvňuje kvalitu života obyvateľov štátu.

Aby sa podnikateľské prostredie mohlo hodnotiť, je potrebné posudzovať úrovne jednotlivých zložiek podnikateľského prostredia. Nutné je teda posúdiť, ktoré indikátory podnikateľského prostredia (merateľnosť, úplnosť, spoľahlivosť) je potrebné vybrať a určiť ich informačné zdroje uvádza Strážovská.³⁵

Podnikateľské prostredie v najširšom ponímaní odráža kvalitu hospodárskych podmienok a predpokladov na ekonomickú činnosť podnikateľských subjektov. Kvalitné podnikateľské prostredie vytvárajúce podmienky na dlhodobu udržateľnú dosahovanie ekonomického rastu je základným predpokladom rozvoja podnikania a zvyšovania konkurencieschopnosti Slovenskej republiky v medzinárodnom meradle.³⁶

Meranie kvality podnikateľského prostredia je vyjadrované vo viacerých indexoch, ktoré majú rôznu konštrukciu, používajú sa rôzne druhy údajov i rôzne premenné veličiny.³⁷

V nasledujúcom texte bližšie opíšeme vybrané indexy ktoré hodnotia kvalitu podnikateľského prostredia. Slovenské indexy sú Index podnikateľského prostredia (IPP) a Superindex PAS ktoré vydáva Podnikateľská aliancia Slovenska. Svetové indexy sú Index globálnej konkurencie schopnosti (GCI) ktorý vydáva Svetové ekonomické fórum, Index ekonomickej slobody (IEF) ktoré vydáva Heritage Foundation, Index vnímania korupcie (CPI) ktorý vypracováva organizácia Transparency International a správa Doing Business ktorú publikuje Svetová banka.

³⁵ STRÁŽOVSKÁ, H. - STRÁŽOVSKÁ, L.- BAŽÓ, L. a kol. 2013. *Podnikanie malých a stredných podnikov*. Bratislava: Sprint 2. 2013.

³⁶ STRIČÍK, M. – MEHEŠ, M. 2012. *Vybrané kapitoly z podnikania v malých a stredných podnikoch*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM 2012. s. 34

³⁷ KUZMIŠIN, P. 2009 *Kvalita podnikateľského prostredia a jej vplyv na konkurencieschopnosť podniku* In: Journal of Competitiveness TUKE EF 2009. s. 45

1.2.1 *Index podnikateľského prostredia (IPP) Podnikateľskej aliancie Slovenska*

V roku 2001 vznikol Index podnikateľského prostredia. Iniciatíva na vzniku IPP patrí apolitickej organizácii Podnikateľskej aliancie Slovenska ktorá ho aj vypracováva. Tento index zisťuje vývoj podnikateľského prostredia na báze štvrtročných intervalov ale od druhého polroku 2008 polročne. Index podnikateľského prostredia je výsledkom pravidelných prieskumov množstva manažérov, ktorí hodnotia vývoj podnikateľského prostredia na základe vlastných skúseností.³⁸

Ambíciou podnikateľskej aliancie Slovenska je, aby sa index IPP dostal medzi spoľahlivé barometre sledujúce podnikateľské prostredie na Slovensku. Jeho autori veria, že pre regulátorov podnikateľského prostredia bude povzbudením pri príjmami správnych rozhodnutí.³⁹

1.2.2 *Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI -Global Competitiveness Index)*

Svetové ekonomické fórum (SEF) vydáva každoročne The Global Competitiveness Report.⁴⁰ v ktorej na základe Indexu globálnej konkurencieschopnosti (GCI) hodnotí krajiny sveta. V správe sa hodnotia predovšetkým činitele trvalého ekonomického rastu ale aj dlhodobá prosperita ekonomík hodnotených krajín.

Svetové ekonomické fórum vysvetľuje konkurencieschopnosť ako schopnosť krajiny dosahovať vysoké, ale udržateľné miery rastu HDP na jedného obyvateľa. GCI vyjadruje do akej miery je národná konkurencieschopnosť komplexný jav, ktorý sa môže zlepšiť len radom reforiem v rôznych oblastiach, ktoré ovplyvňujú produktivitu z dlhodobého hľadiska.⁴¹

³⁸ Podnikateľská aliancia Slovenska 2019 *Index podnikateľského prostredia*. In: alianciapas.sk. [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020]. Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/category/ipp/>

³⁹ HOZLÁR, E. 2010, *Hodnotenie podnikateľského prostredia – Index IPP*. Bratislava: Profini, 2010

⁴⁰ World economic forum 2019 *The Global Competitiveness Report 2019* In www3.forum.org. [online] 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

⁴¹ GORDIAKOVÁ, Z. 2011 *Hodnotenie konkurencieschopnosti krajín*. International ScientificConference YOUNG SCIENTISTS. TUKE EF 2011. s. 122-123

1.2.3 Index vnímania korupcie (CPI – Corruption Perception Index)

Index vnímania korupcie je najznámejší, najväčší a najcitovanejší index venujúci sa korupcii vo verejnom sektore, ktorý už od roku 1995 zostavuje organizácia Transparency International z Nemecka so sídlom v Berlíne. Transparency vysvetľuje korupciu ako zneužitie právomoci verejného činiteľa v prospech svojho vlastného obohatenia sa. Index vnímania korupcie sa označuje za kompozitný index lebo je zostavený z viacerých prieskumov od rôznych inštitúcií. Náležitostí ktoré musí dodržiavať prieskum ktorý sa využíva na zostavenie rebríčka CPI sú, že musí kvantifikovať rizika alebo vnímanie korupcie vo verejnom sektore, je založený na spoľahlivých dátach a s presne určenou a uznávanou metodikou zostavovania, pochádza zo známych organizácií, umožňuje dostatočné rozlíšenie hodnotenia krajín, dostatočný počet hodnotených krajín, hodnotený bol iba odborníkmi a podnikateľmi a je pravidelne sa opakujúci.

Ako slabá stránka Indexu vnímania konkurencie sa vyčíta, že nejde o nezávislý index lebo sa zostavuje z viacerých odlišných zdrojov prieskumov. Druhá nevýhoda je, že pri východiskových prieskumoch je použitá rozdielna metodika zostavovania prieskumu a ako tretí nedostatok je jeho neporovnateľnosť v rôznom čase z vyššie uvedených dôvodov. Index zložený z väčšieho počtu prieskumov zvyšuje reprezentatívnosť a znižuje sa vplyv prechodných faktorov na celkový výsledok indexu.⁴²

1.2.4 Superindex PAS

Superindex PAS je vytvorený organizáciou Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS). Index je vydávaný pravidelne raz ročne, vždy v prvom štvrtroku od roku 2010 a slúži na porovnanie vývoja podnikateľského prostredia na Slovensku a ostatných štátoch sveta.⁴³

Je tvorený z výsledkov 4 indexov s priradenými určitými váhami. Zastúpene indexy s priradenými percentuálnymi váhami sú popísané nižšie v tabuľke 1.

⁴² STRIČIK, M. – MEHEŠ, M. 2012. *Vybrané kapitoly z podnikania v malých a stredných podnikoch*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM 2012

⁴³ Podnikateľská aliancia Slovenska 2020 *Superindex PAS*. In: alianciapas.sk. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/category/superindex-pas/>

Tabuľka 1 Zastúpené indexy v superindexe PAS s priradenými hodnotami

Názov indexu	Priradená percentuálna váha v superindexe PAS
Doing Business	30%
Index globálnej konkurencieschopnosti (GCI)	30%
Index ekonomickej slobody (IEF)	30%
Index vnímania korupcie (ICP)	10%

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2.5 Správa Doing Business

Správu Doing Business vydáva Svetová banka, prvýkrát ju vydala v roku 2003 kedy hodnotila 133 krajín, v súčasnosti ich hodnotí 190. Cieľom tejto správy je monitorovanie podnikateľského prostredia v jednotlivých krajinách a sledovanie zmien v oblasti podnikania. Od roku 2012 sa Doing Business zameriava hlavne na týchto 10 oblastí podnikania:⁴⁴

1. Začiatok podnikania
2. Vybavovanie stavebných povolení
3. Získavanie elektrickej energie
4. Registrácia vlastníctva
5. Dostupnosť úveru
6. Ochrana investorov
7. Platenie daní
8. Cez zahraničný obchod
9. Vymožitelnosť práva
10. Riešenie platobnej neschopnosti

⁴⁴The world bank 2020 *Doing Business*. In: doingbusiness.org. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.doingbusiness.org/>

Do roku 2012 sa 3. oblasť venovala zamestnávaniu pracovníkov a 10. oblasť zrušeniu podnikania. V roku 2011 sa hodnotilo len 9 oblastí lebo sa nehodnotilo zamestnávanie zamestnancov. Pridelené skóre sa nazýva Ease of doing business. Oblasti podnikania sa hodnotia na základe stanovených indikátorov.

Svetová banka podklady k hodnoteniu získava od expertov ale aj od organizácii s ktorými spolupracuje v danej krajine.

1.2.6 Index ekonomickej slobody (IEF- Index of Economic Freedom)

Sledovaním ekonomickej slobody krajín sa venuje Index of Economic Freedom (IEF) ktorý každý rok pripravuje organizácia Heritage Foundation. Podobný rebríček pripravuje aj kanadská inštitúcia Fraser Institute s názvom indexu Economic Freedom of the World Index. Ekonomická sloboda je definovaná ako obmedzenosť vládneho vplyvu na rozhodovanie o produkcii, alebo spotrebe tovaru a služieb nad rozsah nevyhnutný na zachovanie slobody samotnej⁴⁵. Partnerská organizácia pre Heritage Foundation na Slovensku je Nadácia F. A. Hayeka.

⁴⁵ Heritage Foundation 2020 *Index of Economic Freedom*. In: heritage.org. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.heritage.org/index>

2 Cieľ práce

Bakalárska práca rieši problematiku kvality podnikateľského prostredia. Čo najkvalitnejšie podnikateľské prostredie je predpokladom dlhodobu udržateľného ekonomického rastu, a zvyšovania HDP pre štát, udržanie zamestnanosti a to znamená aj zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov štátu, preto skvalitňovanie a vylepšovanie podnikateľského prostredia by malo byť v záujme podnikateľov, štátu ale aj obyvateľov. Kvalita podnikateľského prostredia súvisí aj s konkurencieschopnosťou štátu pričom kvalitnejšie podnikateľské prostredie zvyšuje konkurencieschopnosť.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je na základe objektívneho pozorovania analyzovať a vyhodnotiť vývoj podnikateľského prostredia na Slovensku a navrhnúť opatrenia ktoré by zlepšili stav podnikateľského prostredia na Slovensku.

K dosiahnutiu hlavného cieľa sme sa dopracovali splnením týchto vedľajších cieľov:

- Definovanie základných pojmov v teoretickej časti bakalárskej práce. Tieto pojmy sú podnikanie, podnik, podnikateľ, podnikateľské prostredie a mikro a makroprostredie podniku.
- Určenie konkrétnych indexov ako nástroja na sledovanie kvalitatívneho vývoja podnikateľského prostredia na Slovensku a popísanie ich v teoretickej časti práce.
- Popísanie metodiky zostavovania hodnotení indexov, škály hodnotenia, oblasti hodnotenia.
- Vo výsledkoch práce sledovanie vývoja hodnotenia vybraných indexov pre Slovensko z dlhodobého hľadiska, získane skóre Slovenska a poradie umiestnenia v zostavovaných rebríčkoch podľa indexu.
- V záverečnej kapitole identifikovať silne a slabé stránky podnikateľského prostredia na Slovensku ktoré vyplynuli zo získaných informácií a navrhnúť opatrenia ktoré by zlepšili podnikateľské prostredie na Slovensku.

3 Metodika práce a metódy skúmania

V tejto kapitole sa budeme venovať charakteristike objektu skúmania, spôsobu získavania údajov a ich zdroje, metódam hodnotenia a interpretácii ich výsledkov a metodológii merania indexov na meranie kvality podnikateľského prostredia.

Objekt skúmania

Objektom skúmania tejto bakalárskej práce je podnikateľské prostredie na Slovensku. Objekt budeme skúmať z kvalitatívnej stránky v čase.

Získavanie údajov a ich zdroje

Teoretické informácie o skúmanej problematike sme čerpali z platnej legislatívy slovenského právneho stavu. Ďalej sme využili literatúru od domácich a zahraničných autorov. Čo sa týka legislatívnych zdrojov tak sme použili najmä Občiansky a Obchodný zákonník.

Zdrojom pre informácie pre praktickú časť bakalárskej práce boli najmä webové stránky inštitúcií ktoré zostavujú indexy hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku. Tieto inštitúcie sú Podnikateľská aliancia Slovenska, Transparency International, Svetové ekonomické fórum, Svetová banka a Heritage Foundation.

Metódy hodnotenia a interpretácia výsledkov

Pri písaní bakalárskej práce sme použili viacero metód. Počas čítania odbornej literatúry sme použili abstrakciu, ktorej výsledkom bola charakteristika základných pojmov. Počas práce nad praktickou časťou sme získavali dáta a informácie z internetových zdrojov, najmä zo stránok organizácií hodnotiacich podnikateľské prostredie. Následne sme na dáta aplikovali analýzu a syntézu aby sme ich vedeli použiť v práci.

Koeficient poradia v tabuľkách je pomerom umiestnenia Slovenska s počtom hodnotených krajín, čím nižšie je číslo koeficientu, tým je poradie Slovenska vzhľadom na všetky hodnotené krajiny lepšie. Použili sme ho pre lepšie posúdenie umiestnenia Slovenska v rebríčkoch.

Vzorec pre koeficient poradia:
$$\frac{\text{umiestnenie krajiny v rebríčku}}{\text{počet hodnotených krajín}}$$

Metodológia indexu podnikateľského prostredia

Index podnikateľského prostredia vydáva Podnikateľská aliancia Slovenska. Index podnikateľského prostredia hodnotí kvalitu podnikateľského prostredia od tretieho štvrťroku roku 2001 po prvý polrok 2018 štvrťročne. Od tohto obdobia hodnotia podnikateľské prostredie na polročnej báze. Metodika hodnotenia indexu spočíva v tom, že respondenti hodnotia 3 kategórie na ktoré je index rozdelený a každá kategória má 10 položiek hodnotenia.

Do prvej kategórie spadá vývoj legislatívneho a regulačného prostredia a to sú položky funkčnosť politického systému v štáte, legislatíva upravujúca podmienky podnikania, trhová regulácia, konkurzná a exekučná legislatíva, zrozumiteľnosť právnych predpisov, uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom, vymáhateľnosť práva a funkčnosť súdnictva, funkčnosť štátnych inštitúcií, regulácia cezhraničného obchodu. Tieto faktory majú spolu váhu 40%.

Druhá kategória v sebe zahŕňa vplyv vonkajších makroekonomických faktorov na podnikateľské subjekty. Možno sem zaradiť hospodársku politiku štátu, byrokracia a korupcia na úradoch, výskyt hospodárskej kriminality, efektívnosť hospodárenia štátu, cenová stabilita, menové kurzy, úroveň infraštruktúry, prístup k finančným zdrojom, kvalita a dostupnosť výrobných vstupov, spoľahlivosť a finančná disciplína obchodných partnerov. Tieto faktory spolu tvoria váhu 40 percentuálnych bodov.

V poslednej tretej kategórii sledujú mikrofaktory, tzn. príspevok podnikov k vývoju podnikateľského prostredia. Do tejto kategórie možno začleniť napĺňanie zámerov podniku, výkonnosť a ziskovosť podniku, systém riadenia, investičný a technologický rozvoj, likvidita, cash-flow a plnenie záväzkov, riešenie sporov, zamestnanosť, vzťah k životnému prostrediu, podpora regiónu a dobročinnosť. Tieto faktory spolu tvoria váhu 20%. Referenčné obdobie pre výpočet indexu IPP bol 1. júl 2001, čiže hodnotiace obdobie tretieho štvrťroku 2001 ktorému sa priradila referenčná hodnota 100 bodov. V súčasnosti už je to 68. hodnota indexu IPP ktorá sleduje zmeny podnikateľského prostredia. Toto hodnotenie ma slúžiť na odpoveď, v akom stave sa nachádza podnikateľské prostredie na Slovensku a v ktorej oblasti je potrebné zlepšenie.⁴⁶

⁴⁶ STRIČIK, M. – MEHEŠ, M. 2012. *Vybrané kapitoly z podnikania v malých a stredných podnikoch*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM 2

Metodológia indexu globálnej konkurencieschopnosti

Index globálnej konkurencieschopnosti GCI vypovedá o výhľade krajiny dosahovať udržateľný hospodársky rast v strednodobom horizonte. Správu o globálnej konkurencieschopnosti každoročne vydáva Svetové ekonomické fórum. Koordinátor prieskumu na Slovensku zastrešuje Podnikateľská aliancia Slovenska.

Tabuľka 2 Vývoj metodológie hodnotenia indexu GCI

GCI do roku 2018		GCI 4.0 od roku 2018	
Kategória	Piliere indexu	Kategória	Piliere indexu
Základne predpoklady	1. Inštitúcie	Základne predpoklady	1. Inštitúcie
	2. Infraštruktúra		2. Infraštruktúra
	3. Makroekonomické prostredie		3. Využívanie informačných technológií
	4. Zdravotníctvo a základne vzdelanie		4. Makroekonomické prostredie
Zvyšovanie efektivity	5. Vyššie vzdelanie	Ľudský kapitál	5. Zdravie
	6. Efektivita trhu		6. Pracovné zručnosti
	7. Efektivita pracovného trhu	Trh	7. Efektívnosť trhu tovarov
	8. Rozvoj finančného trhu		8. Trh práce
	9. Technologická pripravenosť		9. Finančný systém
	10. Veľkosť trhu		10. Veľkosť trhu
Inovácie sofistikačia	11. Sofistikačia obchodu a subjektov	Inovačný ekosystém	11. Dynamika podnikania
	12. Inovácie		12. Inovačná kapacita

Zdroj: vlastné spracovanie podľa SEF

GCI index tvoria indikátory, ktorých sa počet každý rok mení. Indikátory sú tvorené z mäkkých a tvrdých dát. Mäkké dáta („Executive Opinion Survey, EOS) sú získavané z odpovedí riadiacich pracovníkov na otázky vypracovaného dotazníka a tvrdé dáta

pochádzajú z verejných zdrojov napr. štatistiky. Index je postavený na 12 pilieroch konkurencieschopnosti ktoré sú ešte podelené do 3 kategórii. Bližšie informácie v tabuľke 2.

Hodnotenie indikátorov naberá hodnoty v rozmedzí od 1 až po 7, kde 1 ukazuje na minimálnu konkurencieschopnosť a 7 znamená maximálnu konkurencieschopnosť. Kombináciou pilierov sa vypočíta celkové hodnotenie krajiny.

V roku 2018 došlo k zmene metodológie hodnotenia. Nový spôsob hodnotenia odzrkadľuje v sebe aspekty 4. priemyselnej revolúcie a preto dostal aj označenie GCI 4.0.

V novom hodnotení sa zmenilo usporiadanie pilierov do kategórii a zmenili sa aj niektoré piliere konkurencieschopnosti. Zmeny sú bližšie definované v tabuľke 3.

Každý indikátor je meraný na škále od 0 do 100 a vypovedá, ako ďaleko je krajina od ideálneho stavu, resp. maximálnej hranice konkurencieschopnosti. Hodnotenie 100 znamená maximálnu konkurencieschopnosť a hodnotenie 0 minimálnu konkurencieschopnosť. Kombináciou indikátorov sa vypočítalo celkové skóre krajiny.

Metodológia indexu vnímania korupcie

V roku 2019 sa na zostavenie rebríčka vnímania korupcie CPI použilo 13 prieskumov od inštitúcii Africká rozvojová banka, Bertelsmann Stiftung, Economist Intelligence Unit, Freedom House, IHS Global Insight Global Risk Service, IMD World Competitiveness Center, Political and Economic Risk Consultancy, PRS Group, Svetová banka, Svetové ekonomické fórum, World Justice Project, University of Gothenburg, V-Dem Institute and University of Notre Dame.⁴⁷

Do roku 2011 bolo používané hodnotenie krajín na škále od 0 do 10, kde 0 je hodnotenie pre vysokú mieru korupcie a hodnotenie 10 pre čistú krajinu. Presnejšie hodnotenia od roku 2012 sú hodnotené na škále od 0 (vysoká miera korupcie) do 100 (čistá krajina). Hodnotenia do roku 2011 nie sú porovnateľné s novšími hodnoteniami z dôvodu zmeny hodnotenia.⁴⁸

⁴⁷ Transparency International 2019 *Corruption perceptions index*. In: transparency.org [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.transparency.org/cpi2019#methodology>

⁴⁸ Transparency International Slovensko 2020 *Vláda nás chce v transparentnosti dostať na čelo V4*. In: transparency.sk [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://transparency.sk/sk/vlada-nas-chce-v-transparentnosti-dostat-na-celo-v4>

Metodológia superindexu PAS

Superindex je najkomplexnejší index pohľadu na podnikateľské prostredie na Slovensku, nakoľko prostredie hodnotí zo štyroch nezávislých a uznávaných medzinárodných organizácií. Referenčnou hodnotou je 100 bodov, pričom táto hodnota vyjadruje priemerné skóre 5 krajín s najlepším podnikateľským prostredím na svete.

Superindex vyniká tým, že je kombináciou 4 indexov, tým pádom odstraňuje ich nedostatky a stáva sa najobjektívnejším pohľadom na stav podnikateľského prostredia. Nekonzkretizuje konkurenčné výhody alebo nevýhody ale tie môžeme určiť z jednotlivých indexov ktoré tvoria superindex PAS.

Každý rok v rebríčku je hodnotených 100 krajín sveta, ktoré sú zoradené podľa ich výsledkov v štyroch svetových indexov.

Metodológia správy Doing Business

Hodnoteným krajinám v správe Doing business sú pridelené body na škále od 0 do 100. Hodnotenie 0 je najslabšie hodnotenie a známka 100 najlepšie hodnotenie. Hodnotené sú jednotlivé indikátory ktoré poukazujú na určitú oblasť podnikania. Hodnotenia sa pridávajú aj jednotlivým oblastiam podnikania. Na základe celkového hodnotenia sa robí rebríček.

Metodológia indexu ekonomickej slobody

Ekonomickú slobodu v roku 2020 merali na základe 12 ukazovateľov rozdelených do 4 skupín. Rozdelenie je v tabuľke 3. Do roku 2017 sa používalo len 10 ukazovateľov.

Ukazovatele Indexu ekonomickej slobody IEF sa hodnotia na stupnici od 0 do 100. Nule prislúcha hodnotenie najnižšia miera slobody a stovke pripadá hodnotenie najvyššia miera slobody.

Podľa celkového hodnotenia krajiny sa delia na:

0-49,9 bodov – potláčana sloboda v krajine

50-59,9 bodov – zväčša neslobodná krajina

60 – 69,9 bodov – mierne slobodná krajina

70 – 79,9 bodov – zväčša slobodná krajina

80 – 100 bodov – slobodná krajina.

Tabuľka 3 Rozdelenie ukazovateľov do skupín

Skupina ukazovateľov	Ukazovatele
1. Právny štát	1. Vlastnícke práva
	2. Efektívnosť súdnictva
	3. Integrita vlády
2. Veľkosť štátu	4. Daňové zaťaženie
	5. Štátne výdavky
	6. Fiškálne zdravie
3. Regulačná účinnosť	7. Podnikateľská sloboda
	8. Pracovná sloboda
	9. Peňažná sloboda
4. Otvorenosť trhu	10. Obchodná sloboda
	11. Investičná sloboda
	12. Finančná sloboda

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Heritage Foundation

4 Výsledky práce

V tejto časti bakalárskej práce budeme sledovať vývoj podnikateľského prostredia v Slovenskej republike. Vývoj budeme skúmať z kvalitatívnej stránky pomocou indexov na meranie kvality: Index podnikateľského prostredia, Index globálnej konkurencieschopnosti, Index vnímania korupcie, Superindex PAS, Správa Doing Business a Index ekonomickej slobody.

4.1 Index podnikateľského prostredia IPP

Tabuľka 4 Hodnoty indexu IPP od roku 2006 do roku 2019

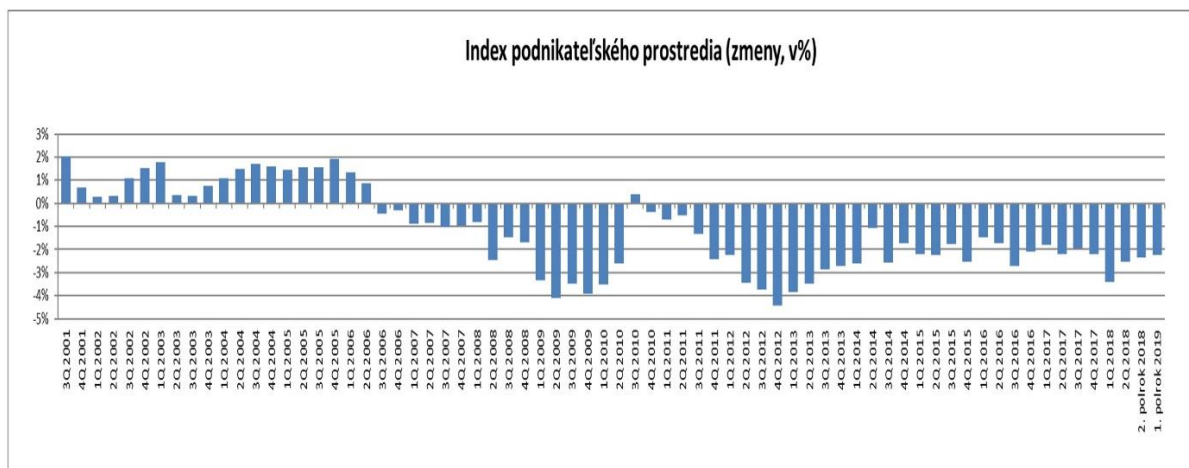
ROK	Štvrťrok	Hodnota indexu	Medzikvartálna zmena	Rok	Štvrťrok	Hodnota indexu	Medzikvartálna zmena
2006	1.	125,41		2013	1.	72,7	-2,9
	2.	126,51	1,1		2.	70,1	-2,6
	3.	125,62	-0,89		3.	68,1	-2
	4.	125,05	-0,57		4.	66,3	-1,8
2007	1.	124,4	-0,65	2014	1.	64,6	-1,7
	2.	123,4	-1		2.	63,9	-0,7
	3.	122	-1,4		3.	62,2	-1,7
	4.	120,9	-1,1		4.	61,2	-1
2008	1.	120	-0,9	2015	1.	59,8	-1,4
	2.	117	-3		2.	58,5	-1,3
	3.	115,3	-1,7		3.	57,4	-1,1
	4.	113,3	-2		4.	56	-1,4
2009	1.	110,6	-2,7	2016	1.	55,2	-0,8
	2.	105	-5,6		2.	54,2	-1
	3.	101,4	-3,6		3.	52,7	-1,5
	4.	97,4	-4		4.	51,6	-1,1
2010	1.	94	-3,4	2017	1.	48,6	-3
	2.	91,5	-2,5		2.	49,6	1
	3.	91,9	0,4		3.	48,6	-1
	4.	91,5	-0,4		4.	47,5	-1,1
2011	1.	90,9	-0,6	2018	1.	45,9	-1,6
	2.	90,4	-0,5		2.	44,73	-1,17
	3.	90	-0,4		2.polrok	43,67	-1,06
	4.	87	-3	2019	1.polrok	42,69	-0,98
2012	1.	85,1	-1,9				
	2.	82,2	-2,9				
	3.	79,1	-3,1				
	4.	75,6	-3,5				

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa PAS 2006-2019

Tabuľka 4 zachytáva hodnoty indexu IPP aj medzi kvartálne zmeny od roku 2006 do roku 2019.

Index IPP dosiahol najvyššiu hodnotu v období 2. štvrťroku 2006 a to hodnotu 126,51 bodov. Od tohto obdobia klesal až po obdobie 3. štvrťroku 2010 kde mal hodnotu 91,9 bodov oproti predchádzajúcemu obdobiu predstavovalo nárast o 0,4 bodov. Od 3. štvrťroku pokračoval negatívny trend poklesu hodnoty indexu až po obdobie 2. štvrťroku 2017 kde bolo namerané 49,6 bodov, čo minulý štvrťrok bolo namerané o jeden celý bod menej a to hodnota 48,6 bodov. Od obdobia 2. štvrťroku 2017 hodnoty indexu neustále klesajú, kde posledná nameraná hodnota obdobiu 1. polroku 2019 predstavuje doteraz najmenšiu nameranú hodnotu a to len 42,69 bodov.

Obrázok 1 zachytáva medzikvartálne zmeny indexu IPP od jeho vzniku, čiže od roku 2001 po rok 2019. Pre tento obrázok platí, čím vyšší stĺpec nad nulou, tým vyššie si polepšilo hodnotenie indexu oproti minulému hodnoteniu a naopak, čím vyšší stĺpec pod nulou, tým sa hodnotenie viac zhoršilo oproti minulému obdobiu hodnotenia podnikateľov kvality podnikateľského prostredia. Z obrázku je zjavné, že od 3. štvrťroku 2006 spokojnosť podnikateľov s podnikateľským prostredím na Slovensku klesá, až na dve výnimky a to 3. štvrťrok roku 2010 a 2. štvrťrok roku 2017.

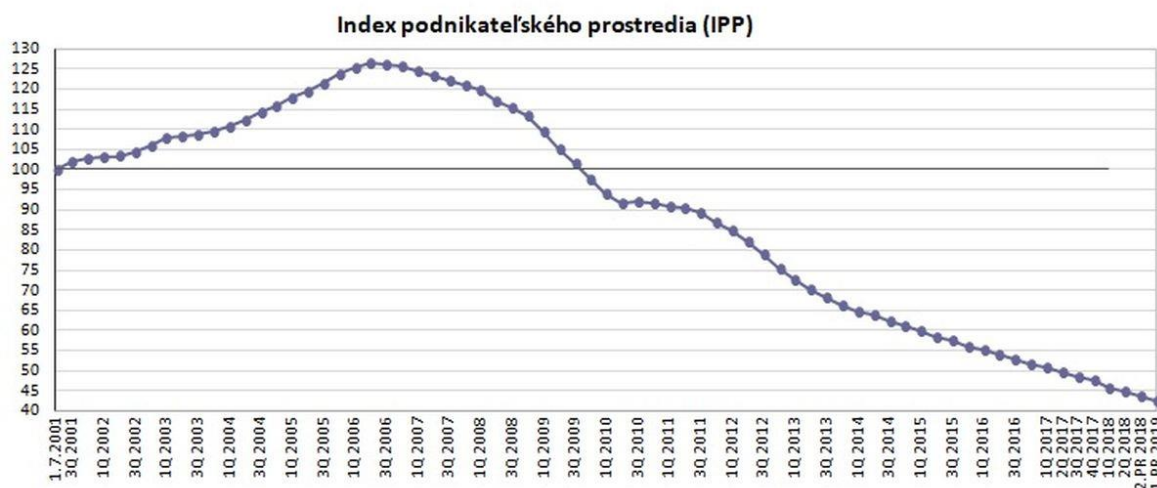

Obrázok 1 Index IPP od roku 2001 do roku 2019, medzikvartálne zmeny v %

Zdroj: PAS 2020

Obrázok 2 graficky znázorňuje vývoj indexu IPP v čase od roku 2001 do roku 2019 v referenčných hodnotách. Vodorovná os vyznačuje referenčnú hodnotu 100 bodov ktorá bola určená na začiatku merania indexu. Body nad čiarou znamenajú, lepšie podnikateľské prostredie ako bolo v 3. štvrťroku 2001 a naopak, oblasť pod čiarou označuje horšie

podnikateľské prostredie ako bolo v 3. štvrtroku 2001. Namerané maximum hodnoty indexu IPP bolo v 2. štvrtroku 2006 a to 126,51 a namerané minimum v prvom polroku 2019 a to 42,69. Krivka naznačuje dlhodobý negatívny vývoj zhoršovania podnikateľského prostredia v Slovenskej republike.

Obrázok 2 Vývoj indexu IPP od roku 2001 do roku 2019 v referenčných hodnotách

Zdroj: PAS 2020

V prílohe A je znázornené hodnotenie respondentami jednotlivých položiek indexu IPP za obdobie 1. polrok 2019. Pruh na obrázku ktorý je čím dlhší napravo od nulovej osi, tým vyššia spokojnosť podnikateľov s vývojom sledovaného parametra podnikateľského prostredia v danom polroku a naopak. Rozsah merania jednotlivých položiek je na škále od -300 do +300 bodov.

Z obrázka vyplýva, že podnikatelia za top bariéru v podnikaní za prvý polrok 2019 označili vymáhateľnosť práva, funkčnosť súdnictva (-6,14%), byrokráciu (-5,57%) a kvalitu a dostupnosť výrobných vstupov, pracovnej sily (-5,39%) ktorú hodnotili o 1,16% horšie ako v predchádzajúcom období (-4,23%). Nasleduje uplatňovanie princípu rovnosti pred zákonom (-4,78%), efektívnosť hospodárenia štátu, prístup k štátnej pomoci (-4,69%), zrozumiteľnosť, použiteľnosť, stálosť právnych predpisov (-4,47%) a úroveň korupcie na úradoch (-4,04%).

V prvom polroku 2019 hodnotili podnikatelia úroveň infraštruktúry (-1,01%) o 1,08% lepšie oproti minulému obdobiu (-2,09%). Taktiež hodnotia lepšie aj cenovú stabilitu (-3,20%), ktorá mala minulý polrok hodnotu (-4,41%). Oproti predchádzajúcemu polroku hodnotili podnikatelia takmer o polovicu lepšie oblasť pracovnoprávnej legislatívy

(-2,06% oproti -4,05% za II. polrok 2018) a legislatívy upravujúcu dane, poplatky, investície (-2,50% oproti -4,23% za II. polrok 2018).⁴⁹

Hodnotenie funkčnosti štátnych inštitúcií (kataster, daňové úrady,...) sa opäť dostalo do záporných čísel (-0,48%).

Prekvapením je hodnotenie ktoré sa dostalo zo záporných čísel a to sú položky výkonnosť, produktivita, ziskovosť podniku -1,10% z hodnoty 1,05% a likvidita, cash-flow, plnenie záväzkov podniku z hodnoty 1,27% na -0,70%.

Index IPP považuje za dlhodobý problém podnikateľského prostredia na Slovensku vymáhateľnosť práva a fungovanie súdnictva, nerovnosť pred zákonom a dvojaký meter, byrokracia, veľká korupcia a množstvo legislatívnych zmien.

4.2 Index globálnej konkurencieschopnosti GCI

V roku 2019 bolo hodnotených 141 krajín sveta a bolo použitých 103 indikátorov. Mäkke dáta získane z prieskumov tvorili 30% hodnotiacich dát a ostatné 70% boli tvrdé dáta získane zo štatistík.⁵⁰

V tabuľke 5 sú zaznamenané hodnoty indexu GCI aj umiestnenie Slovenska v celkom rebríčku indexu globálnej konkurencieschopnosti. Slovensko si od roku 2008 do roku 2014 mierne pohoršovalo umiestnenie o 1 až 3 priečky, ale najvýraznejšie zhoršenie bolo v roku 2011 a to až o 9 priečok na 69. miesto a aj v roku 2013 si znížilo miesto až o 7 priečok na 78. miesto rebríčka. Od roku 2013 možno vidieť pozitívny trend vylepšenia si pozície a to v roku 2015 skokom až o 8 priečok na 67. pozíciu a v roku 2017 posun o 6 priečok na 59 miesto. Najväčší skok pozorujeme v roku 2018 a to až o 18 miest smerom hore a to na 41. miesto. V roku 2019 si pohoršilo o jedno miesto na 42. s hodnotou indexu 66,8 bodov. Na obrázku 3 je grafické znázornenie vývoja umiestnenia Slovenska v rebríčku GCI od roku 2008 do roku 2019.

⁴⁹ Podnikateľská aliancia Slovenska 2019 *Podnikatelia sú nespokojní so stavom podnikateľského prostredia*. In: alianciapas.sk. [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/2019/07/30/podnikatelia-su-nespokojni-so-stavom-podnikatelskeho-prostredia/>

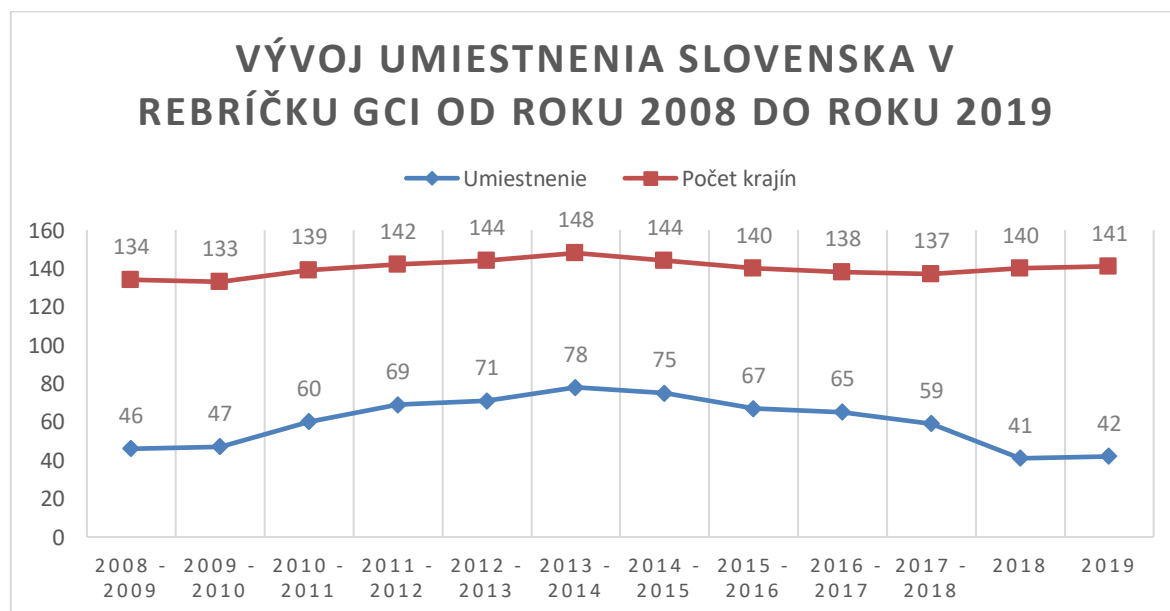
⁵⁰ World Economic Forum 2019 *Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth*. In: weforum.org [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>

Tabuľka 5 Vývoj hodnoty indexu GCI Slovenska od roku 2008 do roku 2019

Rok	Umiestnenie	Počet krajín	Koeficient poradia	Hodnota indexu GCI
2008 - 2009	46	134	0,343284	4,4
2009 - 2010	47	133	0,353383	4,3
2010 - 2011	60	139	0,431655	4,2
2011 - 2012	69	142	0,485915	4,2
2012 - 2013	71	144	0,493056	4,1
2013 - 2014	78	148	0,527027	4,1
2014 - 2015	75	144	0,520833	4,1
2015 - 2016	67	140	0,478571	4,2
2016 - 2017	65	138	0,471014	4,28
2017 - 2018	59	137	0,430657	4,33
2018	41	140	0,292857	66,8
2019	42	141	0,297872	66,8

Zdroj: vlastne spracovanie podľa SEF

V rebríčku globálnej konkurencieschopnosti za rok 2019 sa na prvom mieste umiestnil Singapur (84,8 bodov), na druhom Spojené štáty (83,7 bodov) a na treťom Hong Kong (83,1 bodov).

Obrázok 3 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku GCI od roku 2008 do roku 2019

Zdroj: vlastné spracovanie na základe hodnotenia SEF

Z európskych krajín sa najlepšie umiestnilo Holandsko na 4. mieste (82,4 bodov), na 5. mieste Švajčiarsko (82,3 bodov) a na 7. mieste sa umiestnilo Nemecko (81,8 bodov) za šiestym Japonskom (82,3 bodov). Na predposlednom 140. mieste sa umiestnil Jemen (35,5 bodov) a na poslednom 141. mieste Čadská republika (35,1 bodov).

Slovensko sa v roku 2019 oproti minulému roku zlepšilo v pilieri infraštruktúry, používania informačných technológií, úrovne pracovných zručností a efektívnosti pracovného trhu a mierne sa pohoršilo v pilieri zdravie, konkurenčné prostredie a v inováciách. Najnižšie hodnotenie máme v 12. pilieri Inovačná kapacita a to len 46 bodov zo 100, kde oproti iným krajinám zaostávame najmä v miere diverzity pracovnej sily, spolupráci medzi subjektmi, ktoré sa venujú výskumu, budovaní podnikateľských klastrov a vyspelosti nákupného správania, kde spotrebitelia naďalej preferujú skôr nižšiu cenu pred kvalitatívnymi vlastnosťami produktov a služieb. Najviac zaostávame za ostatnými krajinami v efektívnosti trhu tovarov (89. miesto) kde podnikateľom prekáža najmä komplikovaný daňový a colný systém, osobitné daňové režimy a dotácie ktoré nepomáhajú zdravej konkurencii. Druhý pilier v ktorom zaostávame je pracovný trh (64. miesto) s nízkou mobilitou pracovníkov a vysokými bariérami pri zamestnávaní cudzincov a tretím pilierom kde najviac zaostávame je kvalita verejných inštitúcií (61. miesto), kde konkurencieschopností najviac škodí vysoké regulačné zaťaženie, nízka vymožitelnosť práva, nedostatočná nezávislosť súdnictva a polície.⁵¹

4.3 Index vnímania korupcie CPI

Transparency International radí na odstránenie korupcie dodržiavať zásady vyhýbania sa konfliktu záujmov, kontrolovať financovanie politických strán, posilňovať nezávislosť a integritu demokratických volieb, regulovať lobistické skupiny, riešiť rodinkárstvo, posilňovať postavenie občana a zvýšiť a posilniť kontroly.

Tabuľka 6 sleduje vývoj indexu vnímania korupcie CPI Slovenska a jeho umiestnenie v rebríčku CPI. Najlepšie umiestnenie Slovensko malo v roku 2007 (4,9) a to 49. miesto zo 180 krajín, vyplynulo to z koeficientu poradia lebo je pri ňom najmenšie číslo. Najhoršie umiestnenie Slovensko malo v roku 2000 (3,5) kedy sa umiestnilo na 52.

⁵¹ Podnikateľská aliancia Slovenska 2020 *Správa o globálnej konkurencieschopnosti*. In: alianciapas.sk. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: https://www.alianciapas.sk/category/sprava_o_globalnej_konkurencieschopnosti/

mieste z 90 krajín, to je až v druhej polovici. Posledné tri roky si Slovensko drží Index CPI na hodnote 50 bodov.

Tabuľka 6 Vývoj hodnotenia Slovenska a umiestnenie v rebríčku CPI

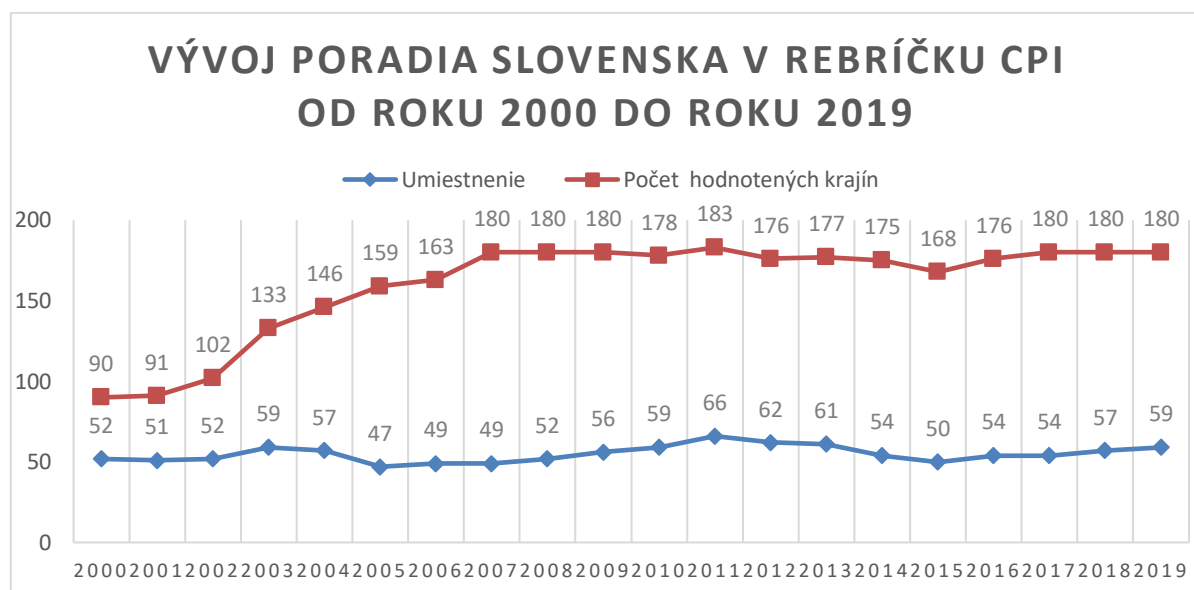
Rok	Index CPI	Umiestnenie	Koeficient poradia	Počet hodnotených krajín
2000	3,5	52	0,577778	90
2001	3,7	51	0,560440	91
2002	3,7	52	0,509804	102
2003	3,7	59	0,443609	133
2004	4	57	0,390411	146
2005	4,3	47	0,295597	159
2006	4,7	49	0,300613	163
2007	4,9	49	0,272222	180
2008	5	52	0,288889	180
2009	4,5	56	0,311111	180
2010	4,3	59	0,331461	178
2011	4	66	0,360656	183
2012	46	62	0,352273	176
2013	47	61	0,344633	177
2014	50	54	0,308571	175
2015	51	50	0,297619	168
2016	51	54	0,306818	176
2017	50	54	0,300000	180
2018	50	57	0,316667	180
2019	50	59	0,327778	180

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Transparency International

Obrázok 4 graficky znázorňuje vývoj poradia Slovenska v rebríčku CPI. Od roku 2001 (3,7) do roku 2003 (3,7) môžeme sledovať negatívny vývoj a to pokles v rebríčku z 51. miesta na 59. miesto. Od roku 2003 (3,7) do roku 2005 (4,3) sledujeme pozitívny nárast v rebríčku z 59. miesta na 47. miesto, čo je dosť pozitívny skok za 2 roky. Od roku 2005 (4,3) po rok 2011 (4) pozorujeme mierny ale dlhodobý negatívny vývoj poklesu v rebríčku a to zo 47. miesta až na 66. miesto. Do roku 2015 (51) vidíme pozitívny vývoj nárast v rebríčku na 50. miesto, ale ďalej sledujeme zas negatívny pokles až po súčasnosť.

Medziročné zmeny poradia v rokoch vykresľuje graficky obrázok 5. Nad nulovou osou sú negatívne zmeny poradia, to je pokles v rebríčku, a pod nulovou osou sú pozitívne zmeny, nárasty Slovenska v rebríčku CPI. Najpozitívnejšie nárasty v rebríčku boli z roku 2004 na rok 2005 a to až o 10 miest. Taký nárast sa zaznamenal ešte v roku 2014 ale už len o 7 miest.

V roku 2019 sa v prvej trojke rebríčka CPI umiestnili krajiny Nový Zéland (87), Dánsko (87), Fínsko (86) a na predposlednom mieste Južný Sudán (12) a na poslednom mieste Somálsko (9).

Obrázok 4 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku CPI od roku 2004 do roku 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Transparency International

Obrázok 5 Medziročné zmeny umiestnenia Slovenska v rebríčku CPI od roku 2001 do roku 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Transparency International

4.4 Superindex PAS

Každý rok rebríčku je hodnotených 100 krajín sveta, ktoré sú zoradené podľa ich výsledkov v uvedených štyroch svetových rebríčkoch.

Ako vyplýva z Tabuľky 7 Slovensko v indexe v roku 2010 obsadilo 37. miesto a o deväť rokov neskôr 2019 38. miesto. Slovensku sa stále nedarí dobiehať podnikateľsky najatraktívnejšie krajiny sveta a výrazne za nimi zaostáva.

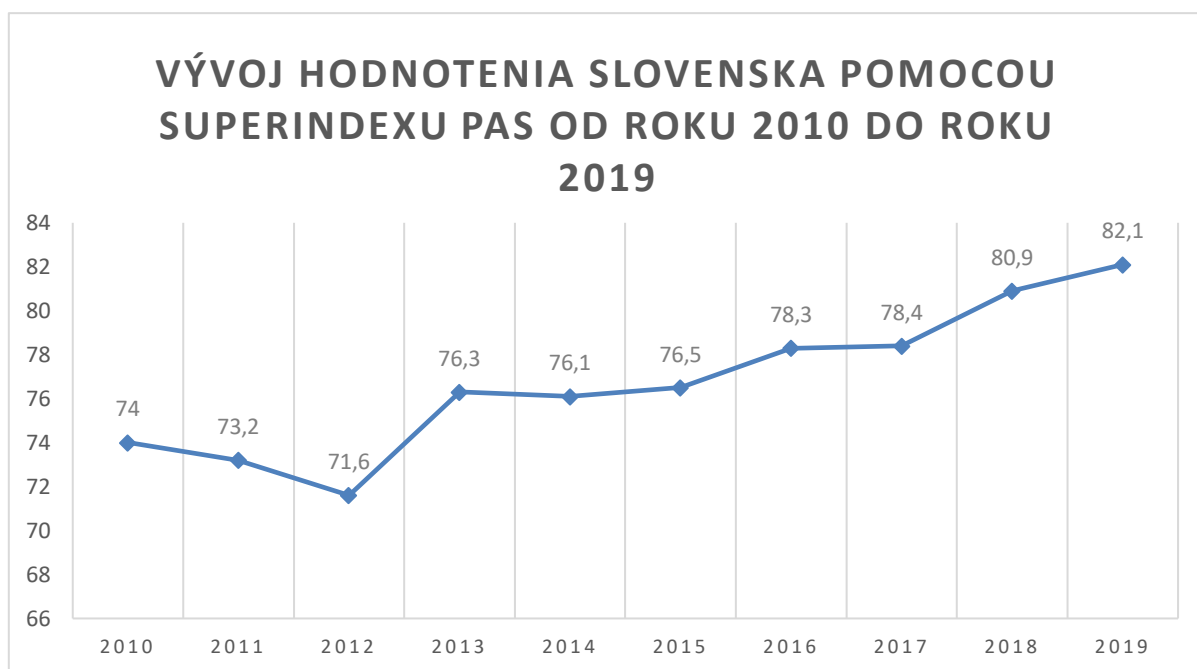
Štáty, ktoré podnikateľom poskytujú najlepšie podmienky majú index okolo hodnoty 100 bodov. Aj tento rok Singapur (105,1), Hongkong (102,9) a aj Nový Zéland (100,7) túto hodnotu tesne prekračujú. Singapur sa už dlhodobo umiestňuje na prvom mieste v rebríčku superindexu PAS. V roku 2019 sa na 98. mieste umiestnil Mozambik (55,1) na 99. mieste Zimbabwe (54,3) a na poslednom mieste Venezuela (37).

Tabuľka 7 Vývoj hodnoty superindexu PAS a pozícia v rebríčku

Rok	Umiestnenie	Zmena poradia	Superindex PAS	zmena indexu
2010	37		74	
2011	37	0	73,2	-0,8
2012	46	9	71,6	-1,6
2013	42	-4	76,3	4,7
2014	45	3	76,1	-0,2
2015	40	-5	76,5	0,4
2016	35	-5	78,3	1,8
2017	38	3	78,4	0,1
2018	36	-2	80,9	2,5
2019	38	2	82,1	1,2

Zdroj: vlastné spracovanie

Na obrázku 6 graficky vidno pozitívny skok hodnoty indexu o necelých 5 bodov v roku 2013 na hodnotu 76,3. Od vtedy pozorujeme mierny ale trvalý rast hodnoty superindexu PAS a to až na súčasnú hodnotu 82.1 bodov.

Obrázok 6 Vývoj hodnotenia Slovenska pomocou superindexu PAS od roku 2010 do roku 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa PAS

Tabuľka 7 zachytáva aj medziročné zmeny umiestnenia Slovenska v rebríčku superindex PAS. Kladne čísla označujú negatívny pokles v rebríčku a záporne čísla označujú pozitívny nárast v rebríčku. Negatívne poklesy v rebríčku boli v rokoch 2012, 2014, 2017, 2019 a pozitívne nárasty v umiestnení boli zaznamenané v rokoch 2013, 2015, 2016, 2018.

4.5 Doing Business

Tabuľka 8 zachytáva vývoj celkového hodnotenia ale aj pozíciu v rebríčku zo správy Doing Business. V roku 2020 sa Slovensko umiestnilo na 45. mieste zo 190 hodnotených krajín s výškou skóre 75,6 bodov. Slovensko dosiahlo najlepšiu pozíciu v roku 2016 keď obsadilo 26. priečku zo 189 krajín, vyplýva to z koeficientu poradia. Najlepšie 3 umiestnenia dosiahli Nový Zéland (86,8), Singapur (86,2) a Hong Kong (85,3). Posledné skončilo Somálsko s hodnotením 20 bodov.

Tabuľka 8 Vývoj hodnoty indexu *Ease of doing business* a pozícia Slovenska v rebríčku od roku 2008 do roku 2020.

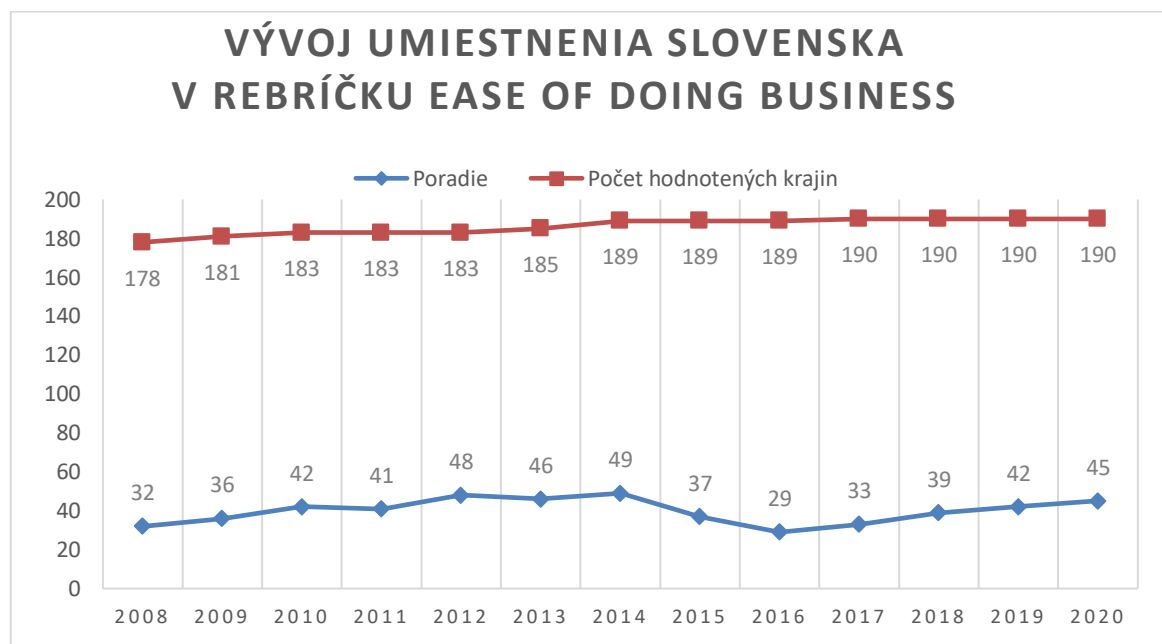
Rok	Poradie	Zmena poradia	Počet hodnotených krajín	Koeficient poradia	Skóre	Zmena skóre
2008	32		178	0,17977	68,31	
2009	36	4	181	0,19889	68,42	0,11
2010	42	6	183	0,22950	68,53	0,11
2011	41	-1	183	0,22404	69,78	1,25
2012	48	7	183	0,26229	69,79	0,01
2013	46	-2	185	0,24864	70,84	1,05
2014	49	3	189	0,25925	71,44	0,6
2015	37	-12	189	0,19576	71,83	0,39
2016	29	-8	189	0,15343	75,62	3,79
2017	33	4	190	0,17368	75,61	-0,01
2018	39	6	190	0,20526	74,9	-0,71
2019	42	3	190	0,22105	75,17	0,27
2020	45	3	190	0,23684	75,6	0,43

Zdroj: vlastné spracovanie podľa The World Bank

Na obrázku 7 vidno grafické znázornenie vývoju umiestnenia Slovenska v rebríčku *Ease of Doing Business* v čase od roku 2008 do roku 2019. Môžeme sledovať výrazný pozitívny skok v umiestnení v rokoch 2015 o 12 miest a v roku 2016 o 8 miest, čo potvrdzuje aj obrázok 8. Príloha B sleduje pozitívny mierny nárast hodnoty indexu *Ease of Doing Business* od roku 2008 do roku 2020, okrem výnimky obdobia roku 2016 kedy hodnotenie sa zlepšilo až o necelé 4 body, čo zapríčinilo aj nárast v rebríčku. Najväčší prepád v rebríčku sme zaznamenali v roku 2012 a to o 7 miest z 41. na 48. miesto.

Z jednotlivých oblastí podnikania sa Slovensko už dlhoročne umiestňuje pod priemerom v oblasti stavebného konania. V roku 2020 až na 146. mieste. Slabé hodnotenia má aj v oblasti štart podnikania, v ktorom tento rok urobilo pokrok kvôli reforme zrušenia

Potvrdenia o daňových nedoplatkoch. Medziročné slabšie hodnotenie bolo len v riešení insolvenčii.⁵²

Obrázok 7 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku Ease of doing business od roku 2008 do roku 2020

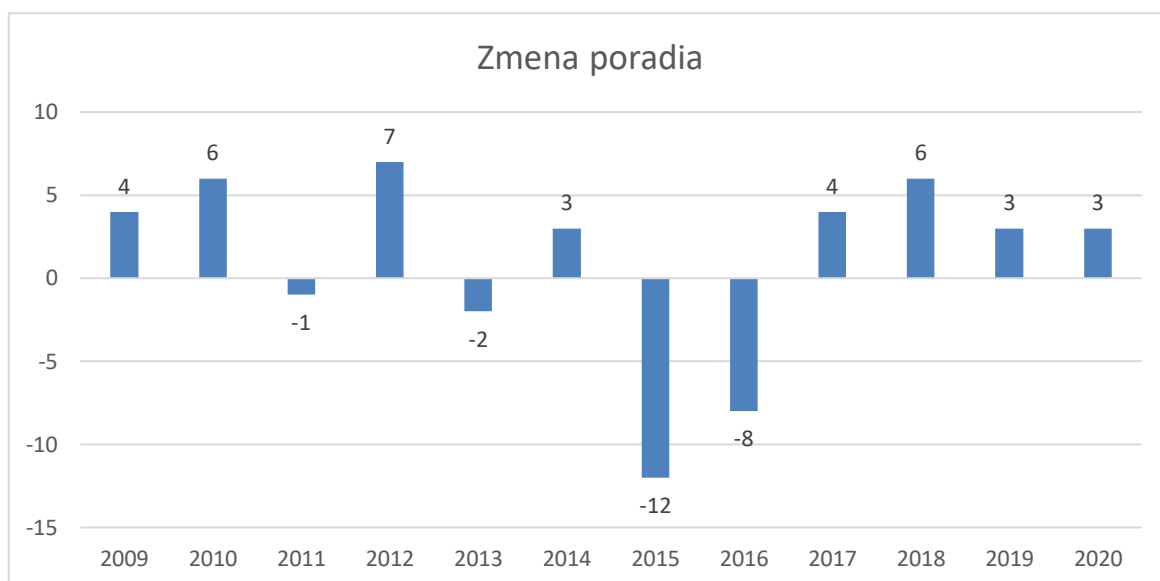
Zdroj: vlastné spracovanie podľa správy Svetovej banky

Problém stavebného konania je rozsiahlejší, pozostáva zo zle rozdelených (a zafinancovaných) kompetencií medzi štátom a samosprávou, z rozdrobeného vlastníctva pôdy, krivajúcej vymožitelnosti práva, prastarého stavebného zákona (má 43 rokov!) a veľmi zlej súčinnosti jednotlivých zložiek verejnej správy. Miesto na zlepšenie situácie je v zmene stavebného zákona, ale na to je potrebná politická vôľa.⁵³

Najlepšie umiestnenie dosiahlo Slovensko tradične v cezhraničnom obchode, v ktorom je najlepšie zo všetkých hodnotených krajín, a registrácii nehnuteľností.

⁵² LEGEŇ, M. 2019 *Slovensko si opäť pohoršilo v konkurencieschopnosti ekonomiky. Je na tom horšie ako Rwanda či Bahrajn*. In: e.dennikn.sk. [online]. 25.10.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://e.dennikn.sk/minuta/1630937>

⁵³ Iness.sk 2019 *Slovenské podnikateľské prostredie v hodnotení konkurencieschopnosti upadá*. In: bohatyotec.sk [online]. 2.12.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.bohatyotec.sk/slovenske-podnikatelske-prostredie-v-konkurencii-upada/>

Obrázok 8 Medziročné zmeny umiestnenia Slovenska v rebríčku Ease of Doing Business od roku 2009 do roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Svetovej banky

4.6 Index ekonomickej slobody

Slovensko v roku 2020 v indexe ekonomickej slobody IEF dosiahlo hodnotenie 66,8 bodov, začo mu patrí 60. priečka zo 180 krajín v rebríčku IEF, vyplýva to z tabuľky 9. Dosiaľ najlepšie umiestnenie sme mali v roku 2010 a to 35. miesto zo 179 hodnotených krajín. Graficky je to znázornené na obrázku 9.⁵⁴

Na prvom mieste sa umiestnil Singapur (89,4 bodov), druhý Hong Kong (89,1 bodov) a prvú trojicu uzatvára Nový Zéland (84,1 bodov). Na opačnom konci rebríčka sa na 178. mieste umiestnila Kuba (26,9 bodov), na 179. mieste Venezuela (25,2 bodov) a rebríček na uzatvára Severná Kórea (4,2 bodov).

Svetový priemer hodnotenia je 61.6 bodov a európsky priemer je 69.8 bodov. Slovensko s hodnotou 66,8 bodov je nad svetovým priemerom ale pod priemerom Európy.

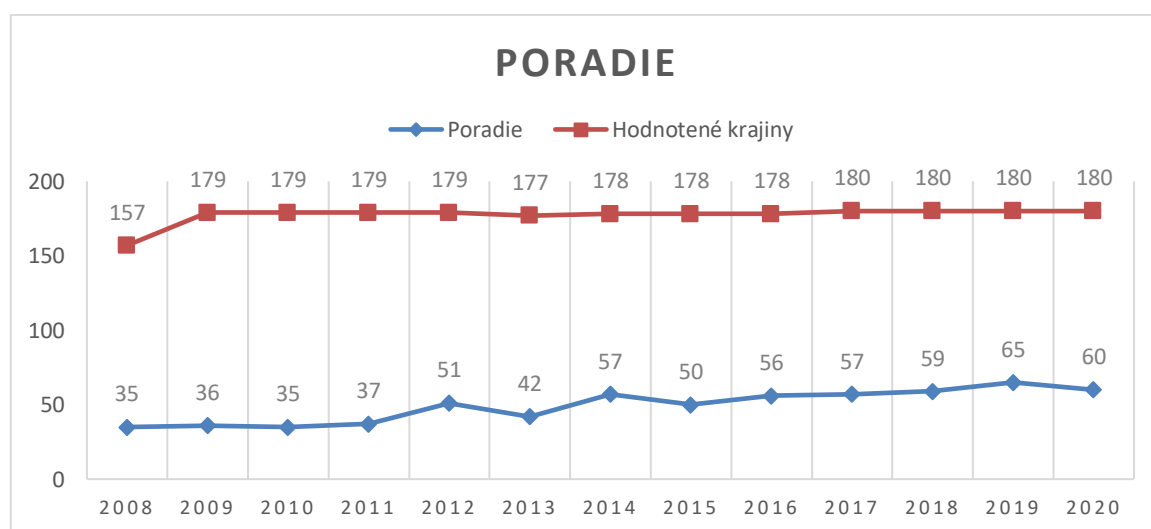
⁵⁴ REGULI, M. 2019 *V ekonomickej slobode Slovensko poskočilo o 10 miest*. In: hayek.sk [online]. 13.9.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.hayek.sk/v-ekonomickej-slobode-slovensko-poskocilo-o-10-miest/>

Tabuľka 9 Vývoj hodnoty indexu IEF a pozícia Slovenska v rebríčku od roku 2008 do roku 2020.

Rok	Poradie	Zmena poradia	Hodnotené krajiny	Koeficient poradia	Body	Zmena bodov
2008	35		157	0,222929	70	
2009	36	1	179	0,201117	69,4	-0,6
2010	35	-1	179	0,195530	69,7	0,3
2011	37	2	179	0,206703	69,5	-0,2
2012	51	14	179	0,284916	67	-2,5
2013	42	-9	177	0,237288	68,7	1,7
2014	57	15	178	0,320224	66,4	-2,3
2015	50	-7	178	0,280898	67,2	0,8
2016	56	6	178	0,314606	66,6	-0,6
2017	57	1	180	0,316666	65,7	-0,9
2018	59	2	180	0,327777	65,3	-0,4
2019	65	6	180	0,361111	65	-0,3
2020	60	-5	180	0,333333	66,8	1,8

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Heritage Foundation

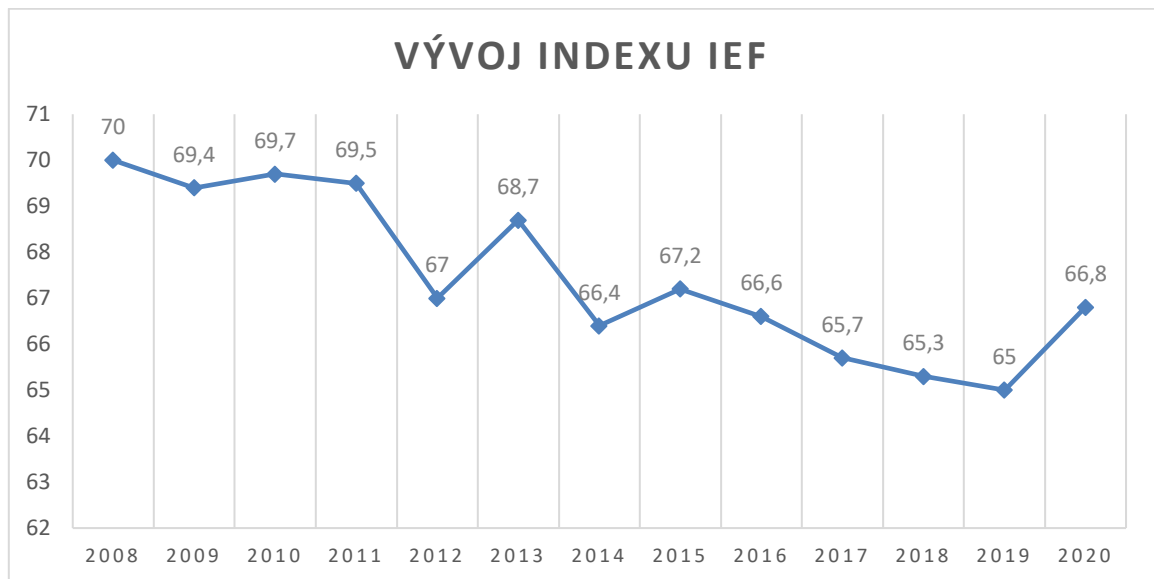
Slovensko si medziročne pohoršilo hodnotenie v oblasti sloboda podnikania, pracovná sloboda a peňažná sloboda. V ostatných si mierne polepšilo alebo ostalo na tom istom hodnotení. Spomenuté dôvody horšieho hodnotenia sú slabá verejná správa, neefektívne súdnictvo. Spomenutý v správe je aj protest poľnohospodárov kvôli nerovnomernému rozdeľovaniu poľnohospodárskych dotácií EU v krajine.

Obrázok 9 Vývoj umiestnenia Slovenska v rebríčku IEF od roku 2008 do roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Heritage Foundation

Obrázok 10 graficky znázorňuje vývoj hodnoty indexu od roku 2008. Od roku 2015 máme možnosť sledovať záporný klesajúci trend hodnotenia z hodnoty 67,2 bodov až do roku 2019 na hodnotu 65. V roku 2020 sa zvýšil o 1,8 bodov.

Obrázok 10 Vývoj indexu IEF od roku 2008 do roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Heritage Foundation

5 Diskusia

Podnikateľské prostredie je dôležitý predpoklad na rozvoj ekonomiky. Preto jeho zlepšovanie kvality by malo byť prioritou. Podľa našich zistení podnikateľské prostredie na Slovensku nie je najideálnejšie. Slovensko trpí podľa všetkých indexov vysokou mierou korupcie čo neprospieva skvalitňovaniu podnikateľského prostredia.

Podľa Podnikateľskej aliancie Slovenska a jej indexu podnikateľského prostredia sa od roku 2006 neustále zhoršuje podnikateľské prostredie čo pripisuje dlhodobým problémom a vymáhateľnosť práva a problém súdnictva, byrokracia a množstvo častých legislatívnych zmien a už spomínaná korupcia.

Podľa Svetového ekonomického fóra a indexu globálnej konkurencieschopnosti vidí na Slovensku problém s daňovým systémom kde osobitné daňové režimy a dotácie nepomáhajú zdravej konkurencii a diskriminujú určitú časť podnikov. Nedostatky vníma aj v pracovnom trhu a to nízka mobilita pracovníkov a vysoké bariéry pri zamestnávaní cudzincov a tretí sektor zaostávania je verejná správa a konkrétne vymáhateľnosť práva, nezávislosť súdnictva a polície. Zaostávame aj v oblasti inovácií.

Transparency International prostredníctvom indexu vnímania korupcie najviac poukazuje na korupciu vo verejnom obstarávaní, pokles ochoty nahlasovať korupciu, naopak zlepšenie vidí v poklese malej korupcie do 500 eur.⁵⁵

Celosvetová organizácia Svetová banka v správe Doing Business negatívne hodnotí vybavovanie stavebného povolenia a začiatok podnikania. Veľmi dobré hodnotenie máme v oblasti cez zahraničného obchodu v ktorom sme sa umiestnili na prvom mieste.

Index ekonomickej slobody vydávaný Heritage Foundation kladne hodnotilo zlepšenie fiškálneho zdravia a vládne výdavky ale zatienilo ich záporne hodnotenie

⁵⁵Transparency International Slovensko 2020 *Slovensko opäť kleslo v rebríčku vnímania korupcie*. In: transparency.sk [online]. 23.1.2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://transparency.sk/sk/slovensko-opat-kleslo-v-rebricku-vnimania-korupcie/>

podnikateľskej a menovej slobody. Index záporne vníma vplyv korupcie aj slovenský justičný systém ktorý je slabý, neefektívny a zraniteľný voči politickému zasahovaniu.⁵⁶

Na základe vykonaných analýz navrhujeme opatrenia, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia:

- zníženie byrokracie, lepšie prepojenie verejných inštitúcií, napr. pri začatí podnikania,
- stabilnejšia legislatíva, lepšie pripravené zákony a zamedziť ich novelám, oddialiť platnosť zákonov aby bolo viac času sa mu prispôbiť,
- zefektívniť vymáhateľnosť práva, nezávislosť súdnictva a jeho reforma,
- viac dohliadať na úradníkov, aby sa predišlo korupcii a prísnejšie trestať korupciu,
- podpora vedy a výskumu,
- zrýchliť stavebné konania a reformovať stavebný zákon.

⁵⁶ SITA 2019 *V svetovom rebríčku ekonomickej slobody si Slovensko mierne pohoršilo* In: ekonomika.sme.sk [online]. 30.1.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://ekonomika.sme.sk/c/22041480/v-svetovom-rebricku-ekonomickej-slobody-si-slovensko-mierne-pohorsilo.html>

Záver

Naším cieľom v bakalárskej práci bolo na základe objektívneho pozorovania analyzovať a vyhodnotiť vývoj podnikateľského prostredia na Slovensku a navrhnúť opatrenia ktoré by zlepšili stav podnikateľského prostredia na Slovensku. Tento cieľ sme dosiahli pomocou splnenia čiastočných cieľov. Čiastočný cieľ bol v prvej kapitole súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí definovať základne pojmy týkajúce sa podnikateľského prostredia.

Druhý čiastkový cieľ sme splnili vybraním vhodných indexov ako nástroja na kvalitatívne hodnotenie kvality podnikateľského prostredia. Indexy sme konkrétne opísali v teoretickej časti. Metodiku ich hodnotenia, škály hodnotenia sme charakterizovali v časti metodika práce.

Ďalší cieľ bol analýza vývoja hodnotenia podnikateľského prostredia na Slovensku pomocou vybraných indexov. V tejto časti sme sledovali aj umiestnenie Slovenska v zostavovaných rebríčkoch podľa indexu. Analýzou sme prišli na to, že podnikateľské prostredie na Slovensku nie je na tom ideálne a trápia ho rôzne dlhodobé problémy ako sú korupcia, vymáhateľnosť práva, problém súdnictva, vysoká byrokracia, časté legislatívne zmeny, zaostalosť inovácii, zdĺhavé stavebné konanie.

V záverečnej časti sme navrhli tieto opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia:

- zníženie byrokracie, lepšie prepojenie verejných inštitúcií, napr. pri začatí podnikania,
- stabilnejšia legislatíva, lepšie pripravené zákony a zamedziť ich novelám, oddialiť platnosť zákonov aby bolo viac času sa mu prispôbiť,
- zefektívniť vymáhateľnosť práva, nezávislosť súdnictva a jeho reforma,
- viac dohliadať na úradníkov, aby sa predišlo korupcii a prísnejšie trestať korupciu,
- podporiť vedu a výskum,
- zrýchliť stavebné konania a reformovať stavebný zákon.

Veríme, že uplatnenie nami navrhovaných opatrení prispeje k zlepšeniu podnikateľského prostredia na Slovensku.

Bibliografické zdroje

- McDANIEL, C. – GITMAN, L. 2009. *The Essentials of the Future of Business*. 4th ed. Sydney : South-Western, 2009, 500 p. ISBN 978-1-4390-3592-4
- MAJTÁN, Š. a kol. 2009. *Podnikové hospodárstvo*. Vyd. 1. Bratislava : Sprint dva, 2009, 320 s. ISBN 978-80-89393-07-7
- SCHULTZ, T. W. 1971. *Investment in Human Capital: The Role of Education and of Research*. New York: Free Press, Macmillan & Co., 1971, 272 p. ISBN 978-0029282205
- CHODASOVÁ, A.; BUJNOVÁ, D. 2001. *Podnikanie malých a stredných podnikoch*. Bratislava: EKONÓM, 2001, 261 s. ISBN 80-225-1351-2
- VEBER, J. – SRPOVÁ, J. a kol. 2012. *Podnikání malé a střední firmy*. Vyd. 3. Praha: Grada Publishing., 2012, 336 s. ISBN 978-80-247-4520-6
- WÖHE, G. 1995. *Úvod do podnikového hospodárství*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995, 748 s. ISBN 80-7179-014-1
- GUTENBERG, G. E. 1969. *Grundlagen der Betriebswirtschaftslehre*. Band 2. Die Produktion, Berlin, Heidelberg: Springer – Verlag, 1969. 505 s. ISBN 978-3-662-36948-7
- MAJTÁN, Š. a kol. 2014. *Podnikové hospodárstvo*. Vyd. 6. Bratislava: Sprint dva, 2014 323 s. ISBN 978-80-89710-05-8
- CHODASOVÁ, A. – BUJNOVÁ, D. 2008. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. Vyd. 2. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, 193 s. ISBN 978-80-225-2554-1
- SEDLÁK, M. a kol. 2010. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Iura Edition, 2010, 349 s. ISBN 978-808-8078-317-4
- MRÁZ, J. 2006. *Rodinné a malé podnikanie*. Prievidza: Mráz, 2006, 272 s. ISBN 80-969545-0-4
- HARRISON, A. 2010. *Business environment in a global context*. 1 st ed. Oxford, New York : Oxford University Press, 2010, 394 p. ISBN 978-0-19-921400-6
- STRAŽOVSKÁ, H. – STRAŽOVSKÁ, Ľ. – KROŠLÁKOVÁ, M. – BAŽO, L. 2016. *Malé a stredné podnikanie (zmeny obsahu ekonomických nástrojov)*. Vyd. 1. Bratislava: Vydavateľstvo Sprint dva, 2016, 323 s. ISBN 978-80-89710-21-8

- NOVÁČKOVÁ, D. – MILOŠOVIČOVÁ, P., 2011. *Medzinárodné ekonomické právo*. Bratislava: Eurounion, 2011. 200 s. ISBN 978-80-89374-12-0
- MILOŠOVIČOVÁ, P. – NOVÁČKOVÁ, D., 2014. *Uplatňovanie práva EÚ na Slovensku*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 90 s. ISBN 978-80-7380-520-3
- JURÍČKOVÁ, V. a kol. 2006. *Podnikateľské prostredie a firemné stratégie*. Bratislava: Ekonomický ústav SAV, 2006. 172 s. ISBN 80-7144-154-6
- STRÁŽOVSKÁ, Ľ. – STRÁŽOVSKÁ, H. – KROŠLÁKOVÁ, M., 2008. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint dva, 2008. 240 s. ISBN 80-9699-270-6
- KOTLER, P. – ARMSTRONG, G. 2004. *Marketing*. Vyd. 6 Praha: Grada Publishing, 2004. 856 s. ISBN 978-80-247-0513-2
- KITA, J. a kol. 2010. *Marketing*. Bratislava: IURA EDITION, 2002. 411 s. ISBN 978-80-8078-327-3
- STRÁŽOVSKÁ, H. - STRÁŽOVSKÁ, Ľ.- BAŽÓ, L. a kol. 2013. *Podnikanie malých a stredných podnikov*. Bratislava: Sprint 2. 2013. 320 s. ISBN 978-80-89393-88-6
- STRIČIK, M. – MEHEŠ, M. 2012. *Vybrané kapitoly z podnikania v malých a stredných podnikoch*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM 2012. 176 s. ISBN 978-80-225-3403-1
- HOZLÁR, E. 2010 *Hodnotenie podnikateľského prostredia – Index IPP* [online] Bratislava: profini.sk, 5.8.2010, [cit. 1.3.2020]. ISSN 1336-2410. Dostupné na : www.profini.sk/hodnotenie-podnikatelskeho-prostredia-index-ipp-2/
- GORDIAKOVÁ, Z. 2011 Hodnotenie konkurencieschopnosti krajín. In *International Scientific Conference YOUNG SCIENTISTS* [online] Košice: TUKE EF Košice, 7. 10. 2011, s. 121-133 [cit. 1.3.2020]. ISBN 978-80-553-0760-2. Dostupné na : www3.ekf.tuke.sk/mladivedci2011/herlany_zbornik2011/zbornik2011_complet.pdf
- KOVÁČ, M. – SABADKA, D. – KOVÁČOVÁ, Ľ. 2003. *Základy malého podnikania*. [online] Košice :TUKE SF Košice, Ústav technológií a manažmentu, Inovačné centrum AV, 1.12. 2003, 156 s. [cit. 1.3.2020] Dostupné na : http://www.sjf.tuke.sk/kav/images/skript_stud_mat/podnikanie.pdf
- KUZMIŠIN, P. 2009 *Kvalita podnikateľského prostredia a jej vplyv na konkurencieschopnosť podniku* In: *Journal of Competitiveness* Košice: TUKE EF, 2009, roč. 1, č. 1, ISSN 1804-171X

Podnikateľská aliancia Slovenska 2019 *Index podnikateľského prostredia*. In: alianciapas.sk. [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: < <https://www.alianciapas.sk/category/ipp/> >

World economic forum 2019 *The Global Competitiveness Report 2019* In www3.forum.org. [online] 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

Podnikateľská aliancia Slovenska 2020 *Superindex PAS*. In: alianciapas.sk. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/category/superindex-pas/>

The world bank 2020 *Doing Business*. In: doingbusiness.org. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.doingbusiness.org/>

Heritage Foundation 2020 *Index of Economic Freedom*. In: heritage.org. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.heritage.org/index>

Transparency International 2019 *Corruption perceptions index*. In: transparency.org [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.transparency.org/cpi2019#methodology>

Transparency International Slovensko 2020 *Vláda nás chce v transparentnosti dostať na čelo V4*. In: transparency.sk [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://transparency.sk/sk/vlada-nas-chce-v-transparentnosti-dostat-na-celo-v4>

Podnikateľská aliancia Slovenska 2019 *Podnikatelia sú nespokojní so stavom podnikateľského prostredia*. In: alianciapas.sk. [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/2019/07/30/podnikatelia-su-nespokojni-so-stavom-podnikatelskeho-prostredia/>

World Economic Forum 2019 *Global Competitiveness Report 2019: How to end a lost decade of productivity growth* In: weforum.org [online]. 2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.weforum.org/reports/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth>

Podnikateľská aliancia Slovenska 2020 *Správa o globálnej konkurencieschopnosti*. In: alianciapas.sk. [online]. 2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.alianciapas.sk/category/sprava-o-globalnej-konkurencieschopnosti/>

LEGEŇ, M. 2019 *Slovensko si opäť pohoršilo v konkurencieschopnosti ekonomiky. Je na tom horšie ako Rwanda či Bahrajn.* In: e.dennikn.sk. [online]. 25.10.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://e.dennikn.sk/minuta/1630937>

Iness.sk 2019 *Slovenské podnikateľské prostredie v hodnotení konkurencieschopnosti upadá.* In: bohatyotec.sk [online]. 2.12.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.bohatyotec.sk/slovenske-podnikatelske-prostredie-v-konkurencii-upada/>

SITA 2019 *V svetovom rebríčku ekonomickej slobody si Slovensko mierne pohoršilo* In: ekonomika.sme.sk [online]. 30.1.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://ekonomika.sme.sk/c/22041480/v-svetovom-rebricku-ekonomickej-slobody-si-slovensko-mierne-pohorsilo.html>

Transparency International Slovensko 2020 *Slovensko opäť kleslo v rebríčku vnímania korupcie.* In: transparency.sk [online]. 23.1.2020, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://transparency.sk/sk/slovensko-opat-kleslo-v-rebricku-vnimania-korupcie/>

REGULI, M. 2019 *V ekonomickej slobode Slovensko poskočilo o 10 miest.* In: hayek.sk [online]. 13.9.2019, [cit. 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.hayek.sk/v-ekonomickej-slobode-slovensko-poskocilo-o-10-miest/>

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

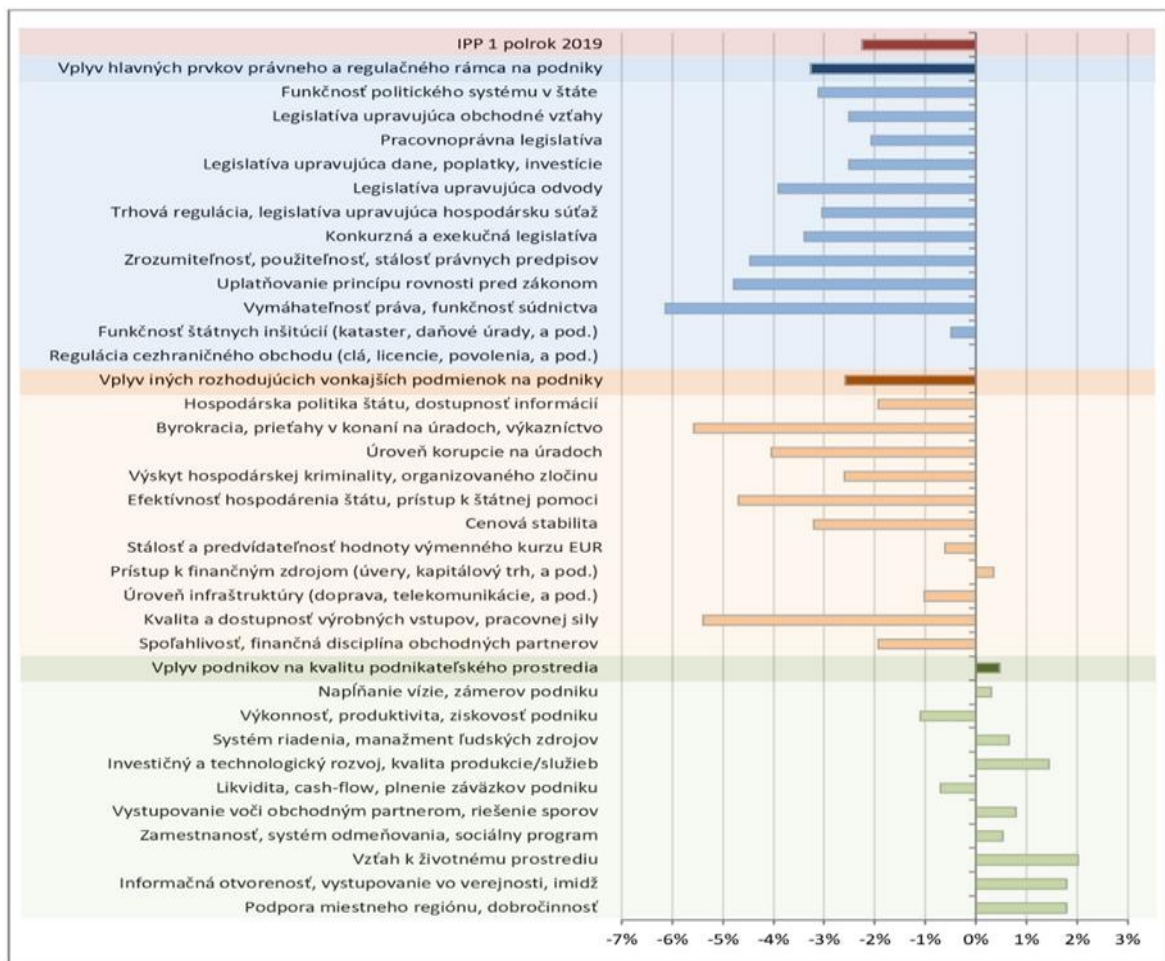
Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

Prílohy

Príloha A – Hodnotenie jednotlivých položiek Indexu IPP za obdobie 1. polrok 2019

Príloha B - Vývoj indexu Ease of Doing Business od roku 2008 do roku 2020

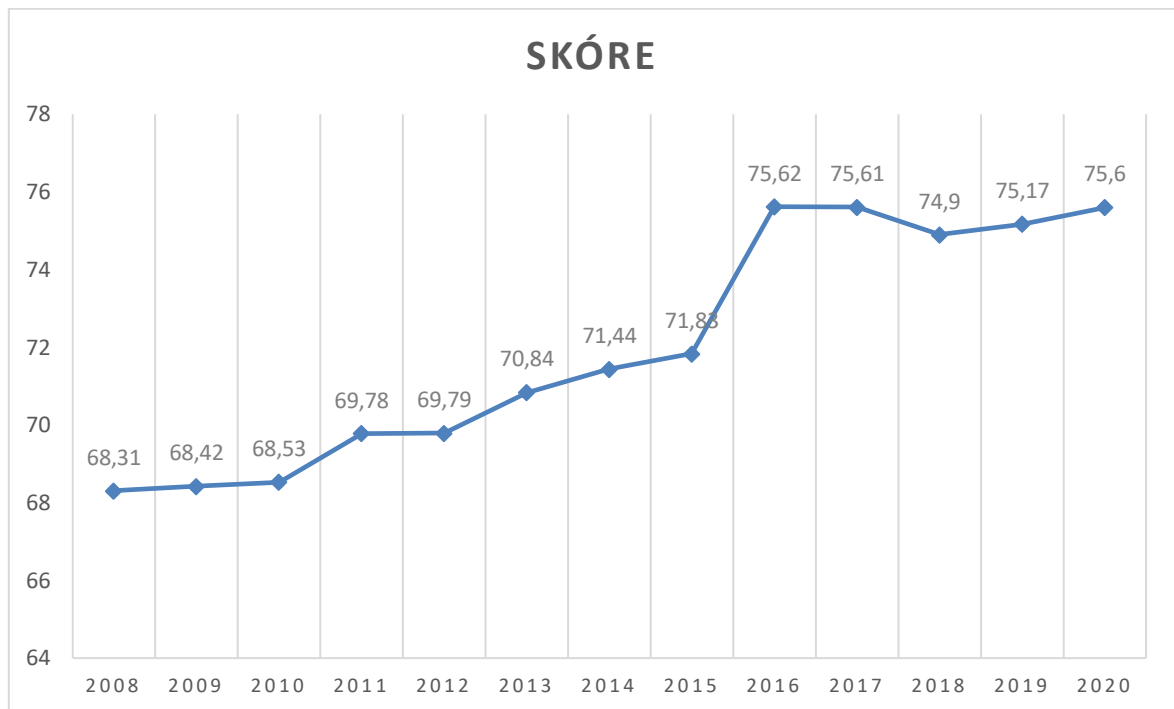
Príloha A

Príloha A – Hodnotenie jednotlivých položiek Indexu IPP za obdobie 1. polrok 2019

Zdroj: vlastné spracovanie podľa PAS

Príloha B

Príloha B - Vývoj indexu Ease of Doing Business od roku 2008 do roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Svetovej banky